

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η σχέση της φιλοσοφικής ορθολογικής σκέψης
και η επιστήμη της λογιστικής

ΠΑΔΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΧΑΜΠΙΠΗΣ ΚΩΝ. ΧΡΗΣΤΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2010

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Η σχέση της φιλοσοφικής ορθολογικής σκέψης
και η επιστήμη της λογιστικής

ΠΑΔΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (Α.Μ. 9553)

ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (Α.Μ. 9545)

ΧΑΜΠΙΠΗΣ ΚΩΝ. ΧΡΗΣΤΟΣ (Α.Μ. 9291)

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2 0 1 0

Επισήμανση

Οι διαπιστώσεις, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι πιθανές προτάσεις της παρούσας πτυχιακής εργασίας -εκτός των αναφορών που σημαίνονται ως λήμματα- αποτελούν προσωπικές θεωρητικές ή εμπειρικές διαπιστώσεις του σπουδαστή (σπουδάστριάς) ή της ομάδας των σπουδαστών που την επιμελήθηκαν και δεν απηγούν κατ' ανάγκη τη γνώμη του εισηγητή εκπαιδευτικού, του Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Τμήματος Λογιστικής ή του Α.Τ.Ε.Ι. Μεσολογίου.

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τίτλος Πτυχιακής Εργασίας:

.....
.....
.....

Ημερομηνία ανάθεσης πτυχιακής εργασίας:/...../.....

Σπουδαστές	(Επώνυμο)	(Όνομα)	(Αρ. Μητρώου)
1.			
2.			
3.			

Έκθεση Έγκρισης Εισηγητή Εκπαιδευτικού:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ημερομηνία:/...../..... Υπογραφή εισηγητή:

Ευχαριστίες

Ένα πολύ μεγάλο ευχαριστώ στην Καθηγήτρια μας και επιβλέπουσα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας στην Κα. Κωνσταντακοπούλου Σπυριδούλα για την πολύ μεγάλη βοήθεια της κατά την διάρκεια της έρευνας μας.

Θα θέλαμε επίσης να ευχαριστήσουμε όλους τους ειδικούς αλλά και εκείνους που ασχολούνται με το θέμα της εφαρμογής της ηθικής και σωστής δεοντολογίας από μέρους των επιχειρήσεων σε συνάρτηση με την καθημερινή λειτουργία των συστημάτων λογιστικής στην σημερινή απαιτητική εγχώρια και παγκόσμια αγορά μέσω τεχνικών και τρόπων που έχουν ως σκοπό την προώθηση της επιχείρησης στην ανταγωνιστική αγορά όπου και λειτουργεί.

Επιπλέον θα θέλαμε να δηλώσουμε πως είμαστε ευγνώμονες στο προσωπικό των διαφόρων οργανισμών και περιοδικών τύπου που ασχολούνται με αυτού του είδους την θεματολογία, για την απεριόριστη παροχή πληροφοριών σχετικά με τις μορφές και τρόπους λειτουργίας πληροφοριακών συστημάτων από τις επιχειρήσεις και πως οι πληροφορίες αυτές μπορούν να βοηθήσουν στην αποτελεσματική επικοινωνία εντός αυτών των εταιριών με στόχο τη διαμόρφωση επιχειρηματικής ηθικής και δεοντολογίας.

Παδιώτης Κωνσταντίνος

Φωτόπουλος Κωνσταντίνος

Χαμπίτης Χρήστος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Εισαγωγή</i>	9
1. Κεφάλαιο 1^ο : Λογιστική και λογιστικά πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις	12
1.1. Η Επιστήμη της Λογιστικής.....	12
1.2. Ποια τα λογιστικά πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις.....	14
1.2.1. Βάσεις Δεδομένων για ERP σε Windows ή UNIX για χρήση λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων	16
1.2.2. Βάσεις δεδομένων και κριτήρια επιλογής	18
1.3. Ποιες οι λειτουργίες τους.....	21
1.4. Τι είναι ουσιαστικά τα λογιστικά πληροφοριακά συστήματα	24
1.5. Πως εκπαιδεύονται στη χρήση αυτών των συστημάτων οι εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις.....	26
1.5.1. Ενσωμάτωση και έλεγχος λειτουργίας	27
1.5.2. Μετατροπή δεδομένων	28
1.5.3. Ανάλυση πληροφοριών.....	29
1.5.4. Οι βασικότεροι στόχοι ενός λογιστικού πληροφοριακού συστήματος.....	29
1.6. Ποια τα κριτήρια που επιλέγονται τα λογιστικά πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις	30
1.6.1. Τεχνολογικά κίνητρα	33
1.6.2. Λειτουργικά κίνητρα.....	34

2. Κεφάλαιο 2^ο : Μεθοδολογία και Τρόπος Συλλογής Πηγών και Πληροφοριών Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας.....	36
2.1. Συλλογή δεδομένων	37
2.2. Δευτερεύοντα δεδομένα	38
2.2.1. Μειονεκτήματα δευτερογενών δεδομένων	39
2.2.2. Πηγές δευτερογενών δεδομένων	39
2.3. Ανάλυση δεδομένων	40
3. Κεφάλαιο 3^ο : Η Έννοια της Φιλοσοφίας και της Ηθικής στις επιχειρήσεις και πως συνδέονται με την Λογιστική.....	42
3.1. Η έννοια της Φιλοσοφίας και η σύνδεση της με την Ηθική	42
3.2. Λογιστική και η σύνδεσή της με την κοινωνία και την ηθική	44
3.3. Εταιρική κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων με σκοπό τη σωστή λειτουργία τους και Λογιστική ορθότητα - δεοντολογία	48
3.4. Ποια η έννοια της ελεγκτικής – ελεγκτικών προτύπων στις επιχειρήσεις με σκοπό την εφαρμογή ηθικής και σωστής δεοντολογίας.....	50
3.5. Ιστορική αναδρομή στην ελεγκτική και τα ελεγκτικά πρότυπα στις επιχειρήσεις με σκοπό την διαφάνεια και την ηθική.....	52
3.6. Το αντικείμενο του ελέγχου στις επιχειρήσεις με την εφαρμογή ελεγκτικών προτύπων και την απόδειξη ηθικής και διαφάνειας.....	58
3.7. Βασικοί σκοποί του ελέγχου – λογιστικών ελεγκτικών προτύπων στις επιχειρήσεις με στόχο την επίτευξη ηθικής.....	59
3.8. Είδη ελέγχων μέσω εφαρμογής λογιστικών ελεγκτικών προτύπων	61

4. Κεφάλαιο 4^ο : Επίλογος.....64

Βιβλιογραφία66

Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, όλοι γινόμαστε μάρτυρες μιας σημαντικής εμφάνισης πελατών και καταναλωτών, σχετικά με την διαδικασία αγοράς που ακολουθούν για τα προϊόντα και υπηρεσίες που παράγονται από τις διάφορες επιχειρήσεις και οι οποίες προσπαθούν να διαφοροποιούν σε σημαντικό βαθμό τα αγαθά που προωθούν στην αγορά, όπου δραστηριοποιούνται.

Όμως είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός, πως σε μια κοινωνία η οποία σε καθημερινή βάση γίνεται συνεχώς εξαρτώμενη από ένα ταχύτατα εξελισσόμενο περιβάλλον οικονομικής διάθεσης αγαθών και υπηρεσιών, τις απαντήσεις σχετικά με τις προτιμήσεις των προϊόντων μπορεί να τις δώσει μόνο ο Έλληνας καταναλωτής. Ο συγκεκριμένος είναι ο μόνος ο οποίος μπορεί να προτιμήσει και να στηρίξει τις επιχειρήσεις και μέσω αυτής της συμπεριφοράς του να τις ενδυναμώσει.

Με τον τρόπο αυτό μπορεί να τιμωρήσει τα μεγάλα πολυκαταστήματα και εμπορικά κέντρα, τα οποία πωλούν ακριβότερα και προάγουν σε ορισμένες περιπτώσεις την κερδοσκοπία και την αισχροκέρδεια. Μπορούν επίσης να ωθήσουν τους υπευθύνους των αποκαλούμενων μικρομεσαίων επιχειρήσεων να αναζητήσουν νέους τρόπους ευελιξίας και νέες πηγές, με απώτερο σκοπό την προσέλκυση νέων καταναλωτών – πελατών με την εφαρμογή προσιτών και σταθερών τιμών στην πορεία του χρόνου.

Σε όλα αυτά τα γεγονότα όμως, σημαντικότερο ρόλο κατέχει η έννοια της πληροφορίας, της συλλογής της από μέρους των επιχειρήσεων αλλά και τα λογιστικά πληροφοριακά συστήματα, που εκείνες χρησιμοποιούν για τις καθημερινές τους συναλλαγές με πελάτες και οργανισμούς. Η συλλογή πληροφοριών και δεδομένων μέσω της χρήσης λογιστικών συστημάτων είναι τόσο παλιές έννοιες όσο και ο πολιτισμός και χρησιμοποιούνται ως μέσο επικοινωνίας αλλά

και ως μέσο για τη δημιουργία της ανάγκης για αγορά αγαθών ή υπηρεσιών. Πρόκειται για μια διαρκώς μεταβαλλόμενη διεργασία που αντιπροσωπεύει νέα προϊόντα, υπηρεσίες, προσφορά και ζήτηση, σε συνδυασμό πάντα με τα νέα μέσα και τις τεχνικές επικοινωνίας, που υποβοηθούν τις δραστηριότητες της ανταλλαγής.

Πολλοί καταναλωτές στις μέρες μας τείνουν να περιφρονούν τη συλλογή πληροφοριών στις επιχειρήσεις. Σε αντίθεση με αυτό το γεγονός όμως, τα νοικοκυριά είναι γεμάτα από διαφημιζόμενα προϊόντα και όταν ένα προϊόν διαφημίζεται στη τηλεόραση, η ζήτησή του στα καταστήματα είναι πολύ μεγάλη. Πρόκειται σαφώς, για μια εντελώς περίεργη κατάσταση, μέσα στην οποία θα πρέπει να λειτουργήσει η συλλογή πληροφοριών από τις επιχειρήσεις και της λειτουργίας των αντιστοίχων λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1. Κεφάλαιο 1^ο: Λογιστική και Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις

1.1. Η Επιστήμη της Λογιστικής

Λογιστική ή στα αγγλικά *Accounting* θεωρείται και είναι η επιστήμη εκείνη, η οποία συστηματικά καταγράφει αλλά και ποσοτικοποιεί όλα τα μεγέθη μιας επιχείρησης ή επιχειρηματικής μονάδας σε χρηματικές μονάδες. Η λογιστική επιστήμη επίσης, χωρίζεται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με το σκοπό και τις πληροφοριακές ανάγκες ποιών ομάδων ενδιαφερομένων εξυπηρετεί κάθε φορά¹. Μπορεί κανείς να διακρίνει τη λογιστική στους παρακάτω δύο τύπους :

- *Χρηματοοικονομική Λογιστική*
- *Διοικητική Λογιστική*

Βέβαια η πρώτη αυτή γενική διάκριση διεξάγεται με βασικό κριτήριο την εσωστρέφεια ή την εξωστρέφεια των πληροφοριών. Διαφορετικά, η Χρηματοοικονομική Λογιστική εξυπηρετεί τις πληροφοριακές ανάγκες των τρίτων, έξω από την επιχείρηση, ενώ η Διοικητική εξυπηρετεί τις πληροφοριακές ανάγκες μέσα στην επιχείρηση. Στον ευρύτερο κλάδο της Διοικητικής Λογιστικής υπάγεται και η Λογιστική Κόστους ή επίσης Κοστολόγηση ή Αναλυτική Λογιστική.

Η διάκριση, η οποία διεξάγεται στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο - ΕΓΛΣ είναι σε Γενική Λογιστική, Αναλυτική Λογιστική και Λογαριασμούς Τάξεως². Θα πρέπει να σημειωθεί πως ο όρος "Λογιστική" προέρχεται ουσιαστικά από το ρήμα "λογίζω", καθώς βασικό αντικείμενο της λογιστικής θεωρείται η τήρηση των λογαριασμών μέσω των οποίων αντικατοπτρίζεται ο λογισμός, δηλαδή η καταγραφή και αποτύπωση των λογιστικών γεγονότων.

¹ Κόγκας, Δ., (2007), "Στρατηγικό Επιχειρησιακό Περιβάλλον-Στρατηγική Διοίκηση", έκδοση Γ. Μπένου, Αθήνα

² Κόγκας, Δ., (2007), "Στρατηγικό Επιχειρησιακό Περιβάλλον-Στρατηγική Διοίκηση", έκδοση Γ. Μπένου, Αθήνα

Ο αντίστοιχος αγγλικός όρος της λογιστικής, όπου όπως αναφέρθηκε είναι το "accounting" και προέρχεται από το "account", σημαίνει "λογίζω", "λογαριάζω - λογαριασμός", ή "λαμβάνω υπόψη", καθώς η λογιστική τηρεί λογαριασμούς για την αποτύπωση των γεγονότων στις επιχειρήσεις.

Η έννοια της "λογιστικής" δε θα πρέπει να συγχέεται με τον αγγλικό όρο logistics ο οποίος σχετίζεται με την "εφοδιαστική αλυσίδα" μιας επιχείρησης ή οργανισμού, δηλαδή τη διαχείριση των αποθεμάτων της, ούτε με παραπλήσιες λεκτικά έννοιες από το χώρο της πληροφορικής και των μαθηματικών.

Στη σημείο αυτό είναι χρήσιμο να αναφερθεί, πως ο γνωστικός τομέας της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής θεωρείται ιδιαίτερα απαιτητικός σε θέματα του Εμπορικού, Φορολογικού και Εργατικού Δικαίου, Δικαίου των Επιχειρήσεων και της Διοικητικής Δικονομίας, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις χρήσιμη είναι και η γνώση του Δικαίου της Πτώχευσης και της Ευρώπης. Τα τελευταία χρόνια επίσης, και λόγω των νέων χαρακτηριστικών της απαιτούμενης πληροφορίας, που μετατοπίζεται από τη συντηρητική λογιστική στην Εύλογη Αξία και στην ορθολογική σκέψη και υπάρχει μια έντονη συσχέτιση των διαφόρων Λογιστικών και Χρηματοοικονομικών Θεμάτων, καθώς τα Χρηματοοικονομικά προσανατολίζονται σε προεξόφληση των Μελλοντικών Ταμειακών Ροών και θεωρείται ο πλέον αντικειμενικός τρόπος προσδιορισμού της Εύλογης Αξίας γενικότερα³.

Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό και από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα τα οποία σύντομα εμπλουτίστηκαν και με Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, καταδεικνύοντας έτσι την ανάγκη χειρισμού λογιστικών θεμάτων με παράλληλη γνώση των χρηματοοικονομικών

³ Χολέβας Γ., (1997), "Διεθνείς Εμπορικές σχέσεις – Διεθνές Εμπόριο", Εκδόσεις Interbooks

εργαλείων. Ως εκ τούτου, θεωρείται χρήσιμη και η γνώση των Χρηματοπιστωτικών Μαθηματικών, σε περίπτωση δε προσανατολισμού στον Ασφαλιστικό κλάδο, τα Αναλογιστικά Μαθηματικά και η Στατιστική.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί πως απαραίτητη είναι και η γνώση των στοιχείων Πληροφορικής, λόγω της μετατόπισης της Λογιστικής από την Τεχνική της Καταστιχογραφίας στην Επιστήμη της Πληροφορίας. Αυτό βέβαια γίνεται αντιληπτό από το σχεδιασμό και τη λειτουργία των Λογιστικών Πληροφοριακών Συστημάτων και τα οποία αναλύονται ως ακολούθως, καθώς εκείνα κρίνονται απαραίτητα για κάθε λογιστήριο. Επίσης χρήσιμη σε θέματα Διοικητικής Λογιστικής θεωρείται η γνώση της Διοικητικής Επιστήμης. Για το λόγο αυτό, υπάρχει ένας έντονος συσχετισμός μεταξύ των κοινωνικών και θετικών επιστημών.

1.2. Ποια τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα που χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις

Το κάθε Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα είναι μια συλλογή από πόρους που έχει σχεδιαστεί για την μετατροπή οικονομικών και άλλων δεδομένων σε χρήσιμη πληροφορία⁴. Οι τύποι των Λογιστικών Πληροφοριακών Συστημάτων είναι οι ακόλουθοι :

- *Συστήματα γενικής λογιστικής - καταγραφής συναλλαγών (συστήματα γενικής λογιστικής, εμπορικής διαχείρισης, φορολογίας, μισθοδοσίας, διαχείρισης παραγγελιών κλπ)*
- *Συστήματα διοικητικής λογιστικής - κοστολόγησης (προετοιμασία προϋπολογισμών - αποτελέσματα ανά προϊόν-λειτουργία-λήψη διοικητικών αποφάσεων)*

⁴ Πολλάλης, Γιάννης Α. , Γιαννακόπουλος, Διονύσης, Παπουτσής, Ιωάννης (2004). “Πληροφοριακά συστήματα επιχειρήσεων”, εκδόσεις Σταμούλη.

Οι στόχοι των Λογιστικών Πληροφοριακών Συστημάτων :

- Συλλέγουν και καταγράφουν την χρηματοοικονομική επίδραση των συναλλαγών (λογιστικών γεγονότων) μιας οντότητας.
- Επεξεργάζονται - διαχειρίζονται οικονομικά στοιχεία (δεδομένα) με σκοπό τη δημιουργία πληροφοριών και τη μετάδοσή τους στους χρήστες.
- Ελέγχουν τις διαδικασίες συλλογής – καταχώρησης – ασφαλούς αποθήκευσης των δεδομένων.

Συνήθως, ως Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα αναφέρονται τα Πληροφοριακά Συστήματα ERP που έχουν και το module της Γενικής Λογιστικής, τα M.I.S. και γενικότερα συστήματα τα οποία βοηθούν στη λειτουργία των αποθηκεύσεων λογιστικών στοιχείων της κάθε επιχείρησης.

Ένα από τα βασικότερα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα είναι εκείνο του ERP. Εκεί αποθηκεύονται όλα τα στοιχεία μιας εταιρίας, με τέτοιο τρόπο, ώστε η επεξεργασία τους να γίνεται γρήγορα και αποτελεσματικά. Για τη λειτουργία της βάσης δεδομένων αλλά και της «μηχανής» του ERP, είναι αναγκαία και η εγκατάσταση τους σε κάποιες «ράγες». Αυτές, στην περίπτωση μας, είναι το λειτουργικό σύστημα με το οποίο δουλεύει ένας υπολογιστής⁵ (Σχήμα 1).

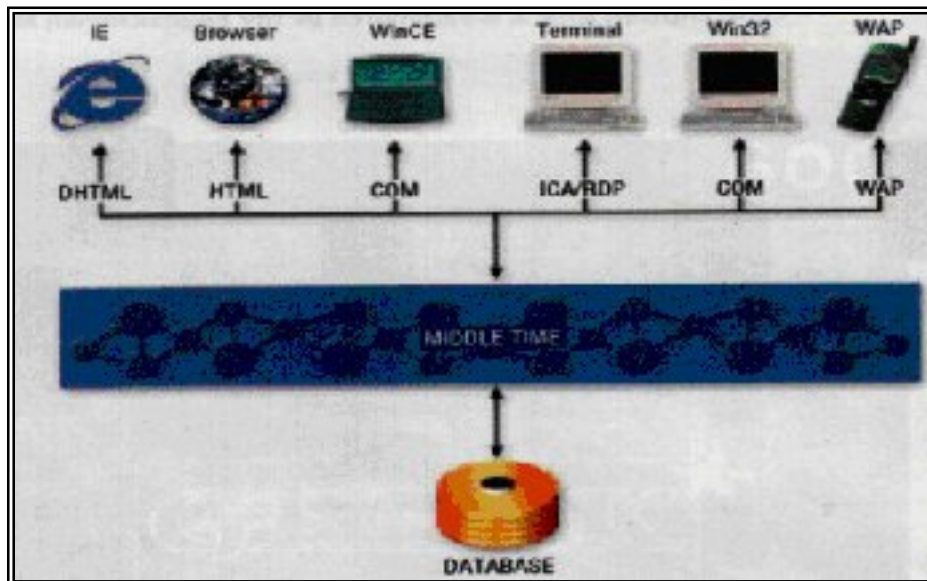
Σχεδόν όλα τα σύγχρονα ERP παρέχουν στις επιχειρήσεις, που θα το χρησιμοποιήσουν, τη δυνατότητα επιλογής τόσο του λειτουργικού συστήματος όσο και της βάσης δεδομένων που επιθυμούν. Μερικές από τις πιο διαδεδομένες βάσεις είναι η ORACLE, ο MS SQL Server, η INFORMIX, η DB2 και η ADAPAS D. Στα δυνατά λειτουργικά συστήματα εντάσσονται οι διάφορες εκδόσεις Unix και τα Windows NT, ενώ ήδη εταιρίες παραγωγής ERP, όπως η SAP και

⁵ Φωλίνας, Δημήτρης (2006). “Ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης επιχειρηματικών πόρων”, εκδόσεις Ανίκουλα.

η BAAN, με σχετικά δελτία τύπου έχουν ανακοινώσει την πλήρη υποστήριξη των Windows 2000. Επίσης, διαρκώς ανερχόμενη είναι το Linux-ή SAP, σύμφωνα με ανακοίνωση της, μετρά ήδη σε παγκόσμιο επίπεδο περισσότερες από 100 υλοποιήσεις με αυτό.

Σχήμα 1.

Λειτουργικό Σύστημα και Βάση Δεδομένων ενός ERP

Πηγή: Κουκοβέτσος, Ν., 2000, “Η πλατφόρμα λειτουργίας του ERP”, X-Ram Ειδική έκδοση για την ηλεκτρονική οικονομία

1.2.1. Βάσεις Δεδομένων για ERP σε Windows ή UNIX για Χρήση Λογιστικών Πληροφοριακών Συστημάτων

Οι υλοποιήσεις ERP είναι από τη φύση τους απαιτητικές σε πόρους για τη λειτουργία τους. Ο όγκος των εργασιών που εκτελούνται καθημερινά σε μια επιχείρηση και ο αριθμός των χρηστών που δουλεύουν ταυτόχρονα στο σύστημα αυξάνουν σε μεγάλο βαθμό τις απαιτήσεις του συστήματος ERP. Μέχρι πριν από μερικά χρόνια, εκεί που υπήρχαν αυξημένες απαιτήσεις, η επιλογή του Unix ήταν μονόδρομος.

Συστήματα με αρκετές χιλιάδες χρήστες και τεράστιους όγκους δεδομένων ήταν αδύνατον να υλοποιηθούν σε Windows NT. Η μετάβαση από τα NT 3.51 στα NT 4.0 βελτίωσε σημαντικά την κατάσταση υπέρ της Microsoft. Η SAP και η BAAN, με βάση μετρητικά προγράμματα που έχουν εκτελεστεί αναφέρουν ότι τα NT μπορούν να υποστηρίξουν μέχρι και 1000 ταυτόχρονους χρήστες, χωρίς σημαντική επιβάρυνση στην ταχύτητα επεξεργασίας. Μερικοί αναλυτές όμως είναι πιο συντηρητικοί στις εκτιμήσεις τους. Η AMR Research που εδρεύει στη Βοστώνη αναφέρει: «υπολογίζουμε τον αριθμό αυτό στους 250 ταυτόχρονους χρήστες. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει από 750 έως 2.000 ονομαστικούς χρήστες». Να σημειωθεί ότι με τον όρο «ταυτόχρονοι χρήστες» εννοείται ο μέγιστος αριθμός των χρηστών που θα μπορούσαν να εκτελούν κάποια εργασία στο σύστημα την ίδια χρονική στιγμή και όχι όλους τους χρήστες του συστήματος (ονομαστικοί χρήστες)⁶.

Για τα ελληνικά δεδομένα, τα νούμερα αυτά ανήκουν στο άνω όριο των λειτουργικών απαιτήσεων μιας επιχείρησης. Πρακτικά, στις περισσότερες ελληνικές εταιρείες, ο αριθμός ταυτόχρονων χρηστών δύσκολα θα ξεπεράσει τους 200. Επιχειρήσεις τέτοιων απαιτήσεων θα μπορούσαν να επιλέξουν χωρίς προβλήματα τα Windows NT ή τα νεοεμφανισθέντα Windows 2000.

Ένα μειονέκτημα των Windows NT είναι η μειωμένη τους σταθερότητα σε σύγκριση με το Unix. Τα «κολλήματα» δεν είναι άγνωστο φαινόμενο στους διαχειριστές συστημάτων NT. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι ένα σύστημα Unix δεν αντιμετωπίζει παρόμοια προβλήματα. Στατιστικά όμως κάτι τέτοιο είναι πιο σπάνιο.

Το κόστος ενός λειτουργικού συστήματος εξαρτάται κυρίως από το μέγεθος της υλοποίησης. Διάφοροι αναλυτές αλλά και χρήστες υποστηρίζουν ότι τα συστήματα NT μπορούν

⁶ Φωλίνας, Δημήτρης (2006). "Ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης επιχειρηματικών πόρων", εκδόσεις Ανίκουλα.

να υλοποιηθούν με 25% έως 50% μικρότερο κόστος από τις αντίστοιχες υλοποιήσεις Unix. Σύμφωνα με την εταιρεία συμβούλων Aberdeen Group της Βοστώνης, από την πλευρά του εξοπλισμού hardware, μια υλοποίηση Unix κοστίζει τρεις έως οκτώ φορές περισσότερο από την αντίστοιχη με NT. Σημαντικό παράγοντα για την επιλογή της πλατφόρμας πάνω στην οποία θα υλοποιηθεί ένα ERP αποτελεί η ήδη υπάρχουσα –ανθρώπινη κυρίως– υποδομή της. Μια επιχείρηση η οποία έως τώρα χρησιμοποιούσε μόνο Unix για τις διάφορες ανάγκες της λειτουργίας της σίγουρα έχει στελέχη που εύκολα θα μπορούσαν να διαχειριστούν μια ακόμα «μηχανή Unix».

Αντίθετα, είναι πιθανόν να χρειάζοταν να δαπανήσει επιπλέον χρήματα για την πρόσληψη ανθρώπων που γνωρίζουν τη διαχείριση ενός συστήματος σε περιβάλλον Windows NT. Ακόμη δυσκολότερα θα ήταν τα πράγματα στην περίπτωση που η επιχείρηση χρησιμοποιούσε έως σήμερα συστήματα που λειτουργούν μόνο σε περιβάλλον Windows και σκοπεύει να κάνει την υλοποίηση ERP σε πλατφόρμα Unix. Εδώ η ανάγκη πρόσληψης ανθρώπων που γνωρίζουν είναι επιβεβλημένη, αφού η διαχείριση ενός Unix δεν είναι κάτι που μαθαίνεται από τη μια μέρα στην άλλη. Το κόστος λοιπόν σε ανθρώπινη υποδομή πρέπει να συνεκτιμηθεί στην επιλογή της πλατφόρμας υλοποίησης.

1.2.2. Βάσεις Δεδομένων και Κριτήρια Επιλογής

Αρκετοί συντελεστές επηρεάζουν την επιλογή της βάσης στην οποία θα στηριχθεί μια εφαρμογή ERP. Βασικότεροι παράγοντες είναι ο αναμενόμενος όγκος δεδομένων που θα αποθηκευτεί στη βάση, καθώς και το πόσο μεγάλες θα είναι οι απαιτήσεις σε επεξεργασία των δεδομένων αυτών. Από άποψη χωρητικότητας, σχεδόν όλες οι βάσεις δεδομένων είναι ικανές να ανταποκριθούν στις λειτουργικές απαιτήσεις μιας επιχείρησης. Για την ελληνική πραγματικότητα, μεγέθη της τάξεως των 1500GB (Gigabytes) –τα οποία οι περισσότερες βάσεις μπορούν να διαχειριστούν– δύσκολα θα συναντήσει κανείς. Εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι ο

όγκος των δεδομένων μιας εφαρμογής ERP θεωρητικά σταθεροποιείται έπειτα από τρία περίπου χρόνια. Αυτό συμβαίνει επειδή με τη χρήση μηχανισμών αρχειοθέτησης τα παλιά δεδομένα αφαιρούνται από τη βάση και φυλάσσονται σε άλλα αποθηκευτικά μέσα. Έτσι, παραμένουν στη βάση μόνο τα δεδομένα εκείνα των οποίων απαιτείται η άμεση διαθεσιμότητα.

Καθοριστικό παράγοντα αποτελεί η απόδοση της βάσης, δηλαδή η ικανότητα της να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τα δεδομένα, που περιέχει. Ο αριθμός των ταυτόχρονων χρηστών αποτελεί μέτρο εκτίμησης του λειτουργικού φορτίου που θα αντιμετωπίσει. Στην περίπτωση του MS SQL Server 6.5, αναλυτές αναφέρουν -με βάση μετρήσεις που έχουν κάνει- ότι ο μέγιστος αριθμός ταυτόχρονων χρηστών, για τους οποίους η βάση είχε ικανοποιητική απόδοση, περιοριζόταν στους 300. Η εταιρεία παραγωγής ERP BAAN, σε μετρήσεις που έχει διεξάγει για την έκδοση 7.0 του MS SQL Server, αναφέρει ότι οι ονομαστικοί χρήστες έφτασαν τους 3.000. Η ίδια η Microsoft ισχυρίζεται ότι με τον MS SQL Sever 7.0 εγκατεστημένο σε πλατφόρμα NT ο αριθμός των ταυτόχρονων χρηστών μπορεί να φτάσει τους 2.400⁷.

Μια δευτερεύουσα ίσως παράμετρος, που πρέπει να εξεταστεί για την επιλογή μιας βάσης δεδομένων, είναι οι απαιτήσεις, που αυτή έχει σχετικά με τη διαχείριση της. Σημαντική διευκόλυνση στο έργο του διαχειριστή μιας βάσης αποτελεί η ύπαρξη εσωτερικών μηχανισμών, όπως, για παράδειγμα, εκείνος της αυτόματης αναδιοργάνωσης του χώρου αποθήκευσης των δεδομένων (reorganization). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι βάσεις όπως ο MS SQL Server και η ADABAS D έχουν τη δυνατότητα αυτόματης αναδιοργάνωσης, σε αντίθεση με βάσεις όπως η ORACLE και η INFORMIX, οι οποίες για την εργασία αυτή απαιτούν ειδική διαδικασία.

Η περίπτωση αλλαγής πλατφόρμας από Windows NT σε Unix, λόγω της δραματικής αύξησης του όγκου των απαιτήσεων μιας εφαρμογής ERP με το πέρασμα του χρόνου, είναι κάτι

⁷ Γεωργοπούλου, Ν., Β., Οικονόμου, Γ., Σ., 1995, "ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ για τη Διοίκηση Επιχειρήσεων", Ευγ. Μένου, Αθήνα.

μάλλον ασυνήθιστο για τα δεδομένα των ελληνικών επιχειρήσεων. Πρέπει όμως να ληφθεί σοβαρά υπόψη ότι, αν μια τέτοια μετάβαση κριθεί αναγκαία, δεν είναι πάντα δυνατή.

Ένα ακόμη κριτήριο επιλογής είναι το κατά πόσο το ERP στηρίζεται στη βάση μόνο για την αποθήκευση δεδομένων ή αν αντίθετα η όλη υλοποίησή του βασίζεται στα εργαλεία ανάπτυξης, που η βάση πιθανόν παρέχει. Πολλές κατασκευάστριες εταιρίες ERP χρησιμοποιούν ανεξάρτητα εργαλεία ανάπτυξης. Η SAP, για παράδειγμα, έχει αναπτύξει μια δική της γλώσσα προγραμματισμού, η οποία ονομάζεται ABAP και χρησιμοποιείται για την υλοποίηση των επιπλέον απαιτήσεων που μπορεί να εμφανιστούν, όταν υπάρχουν ιδιαιτερότητες στις λειτουργικές ανάγκες μιας επιχείρησης. Με τον τρόπο αυτό, η επιλογή βάσης δεν περιορίζεται από την ύπαρξη των εργαλείων ανάπτυξης, που αυτή μπορεί να διαθέτει.

Σημαντικό ρόλο για την επιλογή μιας βάσης δεδομένων παίζει και η πολιτική συνεργασιών των κατασκευαστών ERP. Εταιρείες, οι οποίες παραδοσιακά είχαν ως αντικείμενο τους την κατασκευή βάσεων δεδομένων, έχουν ήδη στραφεί στην κατασκευή ERP. Στις περιπτώσεις αυτές, η πολιτική προώθησης των προϊόντων τους οδηγεί στην πρόταση επιλογής της δικής τους βάσης δεδομένων. Αν, για παράδειγμα, μια επιχείρηση επιλέξει για την κάλυψη των λειτουργικών της αναγκών το ERP της ORACLE, τότε είναι βέβαιο ότι η βάση δεδομένων θα είναι και αυτή της ORACLE.

Αντίστροφα, δεν θα πρέπει να διαδραματίσει κυρίαρχο ρόλο στην επιλογή μιας βάσης δεδομένων η πρόταση του κατασκευαστή του ERP. Ο λόγος είναι ότι τις περισσότερες φορές πίσω από τις προτάσεις των κατασκευαστών κρύβονται στρατηγικές συμμαχίες σε επιχειρηματικό επίπεδο, για τις οποίες οι πραγματικές ικανότητες μιας βάσης έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

1.3. Ποιες οι Λειτουργίες τους

Τα λογιστικά πληροφοριακά συστήματα ERP και MIS υποστηρίζουν τις βασικότερες επιχειρηματικές διαδικασίες και είναι δομημένα σε «λειτουργικά υποσυστήματα» (functional modules). Το υποσύστημα *Οικονομικής Διαχείρισης* είναι η καρδιά του ERP και MIS, και ανταλλάσσει πληροφορίες με όλα τα υπόλοιπα υποσυστήματα. Βασικές διαδικασίες της Οικονομικής Διαχείρισης περιλαμβάνουν τη Γενική Λογιστική (General Ledger), την Αναλυτική Λογιστική (Analytical Ledger), τη Διαχείριση Παγίων (Asset Management), τις Οικονομικές Καταστάσεις (Financial Statements), τους Εισπρακτέους Λογαριασμούς (Accounts Receivable), τους Πληρωτέους Λογαριασμούς (Accounts Payable) και τη Διαχείριση Διαθεσίμων (Treasury Management). Ανάλογα με το βαθμό ολοκλήρωσης των συστημάτων ERP υποστηρίζονται και άλλες διαδικασίες όπως ο Προϋπολογισμός (Budgeting), η Κοστολόγηση βάσει δραστηριοτήτων (Activity Based Costing) κ.α⁸.

Οι βασικές λειτουργίες του υποσυστήματος *Πωλήσεων – Marketing* περιλαμβάνουν την Διαχείριση Παραγγελιών (Order Entry), την Τιμολόγηση (Invoicing), τη Διαχείριση Συμβολαίων (Sales Contracts), το Μητρώο Πελατών (Customer Table), τα Αξιόγραφα (Open Items), και Στατιστικά Πωλήσεων. Ορισμένα από τα συστήματα ERP υποστηρίζουν επίσης την Ανάλυση Οφειλών (Aging Analysis), την Εξυπηρέτηση Πελατών (Customer Service), το Marketing, τις Προβλέψεις Ζήτησης (Forecasting), την Ηλεκτρονική Ανταλλαγή Δεδομένων (EDI) και το Ηλεκτρονικό Εμπόριο μέσω Internet (Electronic Commerce). Το υποσύστημα των Πωλήσεων ανταλλάσσει πληροφορίες κυρίως με τα υποσυστήματα Οικονομικής Διαχείρισης, Αποθήκευσης & Διανομής, και Παραγωγής.

⁸ Πολλάλης, Γιάννης Α. , Γιαννακόπουλος, Διονύσης, Παπουτσή, Ιωάννης (2004). “Πληροφοριακά συστήματα επιχειρήσεων”, Σταμούλη.

Οι βασικές λειτουργίες του *υποσυστήματος Προμηθειών* περιλαμβάνουν τον Έλεγχο και Διαχείριση Αιτήσεων Αγοράς (Purchase Inquiries Control & Management), τη Διαχείριση Εντολών Αγοράς (Purchase Orders Management), τον Έλεγχο Παραλαβών (Receipt Control), την Αξιολόγηση Προμηθευτών (Supplier Evaluation) και τη Διαχείριση Συμβάσεων (Contract Management). Το υποσύστημα των Προμηθειών ανταλλάσσει πληροφορίες κυρίως με τα υποσυστήματα Οικονομικής Διαχείρισης, Αποθήκευσης & Διανομής, και Παραγωγής.

Οι βασικές λειτουργίες του *υποσυστήματος Αποθήκευσης – Διανομής* περιλαμβάνουν τη Διαχείριση Αποθεμάτων (Inventory Control), και τον Προγραμματισμό Απαιτήσεων Διανομής (Distribution Requirement Planning). Άλλες λειτουργίες, που πιθανώς να υποστηρίζονται περιλαμβάνουν τη Διαχείριση Αποθηκών (Warehouse Management) και τη Διαχείριση Στόλου Φορτηγών (Fleet Management). Το υποσύστημα της Αποθήκευσης & Διανομής ανταλλάσσει πληροφορίες με τα υποσυστήματα Οικονομικής Διαχείρισης, Πωλήσεων – Marketing, Προμηθειών και Παραγωγής.

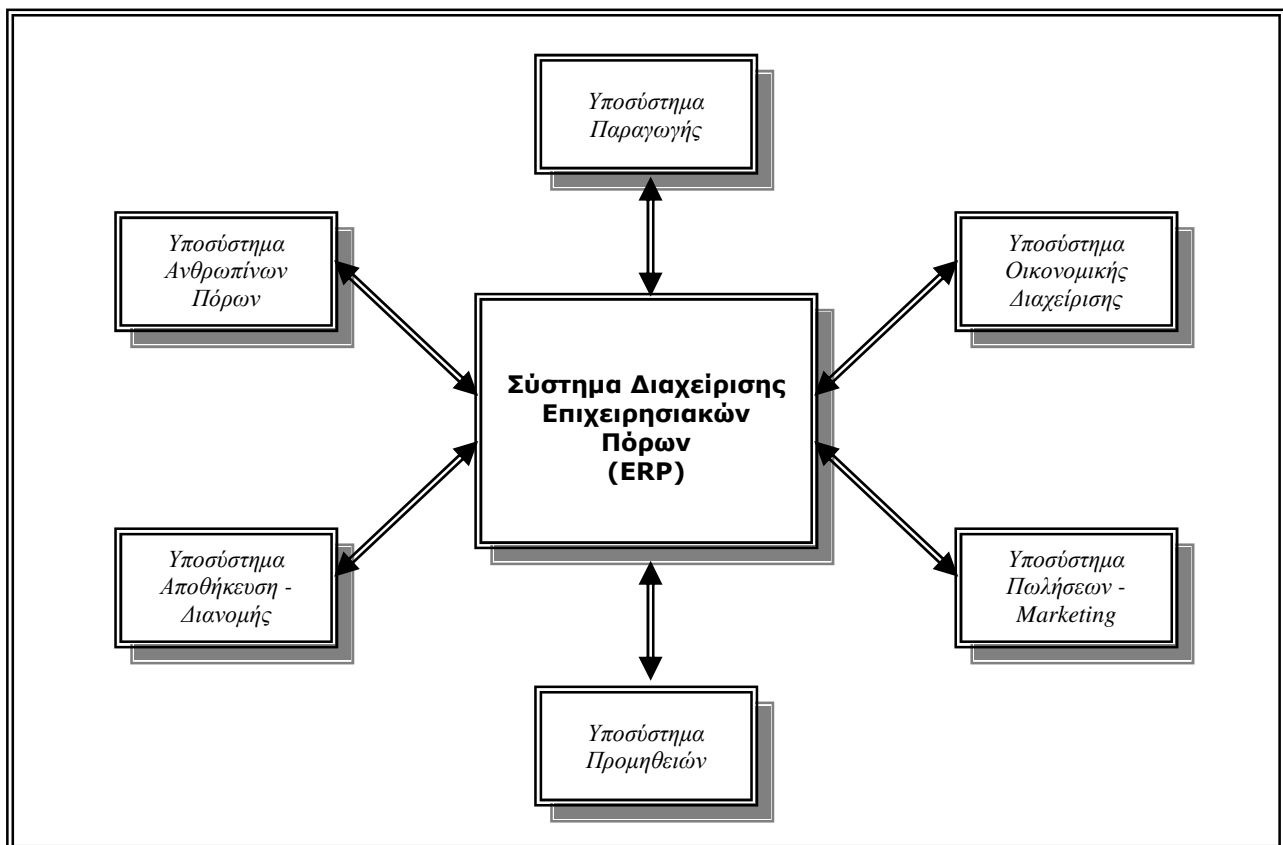
Οι βασικές λειτουργίες που καλύπτει το *υποσύστημα Ανθρώπινων Πόρων* περιλαμβάνουν τον Προγραμματισμό Προσωπικού (Personnel Planning), τη Μισθοδοσία (Payroll) και την Αξιολόγηση Προσωπικού (Personnel Evaluation). Άλλες λειτουργίες που καλύπτονται είναι τα Εξοδολόγια (Personnel Expenses), η Παρουσία Προσωπικού (Time & Attendance), η Διαχείριση Επιπέδων Προσωπικού, Πιστοποιητικών Εκπαίδευσης και Σεμιναρίων. Το υποσύστημα των Ανθρώπινων Πόρων ανταλλάσσει πληροφορίες κυρίως με το υποσύστημα Οικονομικής Διαχείρισης.

Οι βασικές λειτουργίες που καλύπτει το *υποσύστημα Παραγωγής* περιλαμβάνουν τον Προγραμματισμό Απαιτήσεων Δυναμικότητας (Capacity Requirements Planning), το Μακροπρόθεσμο Προγραμματισμό Παραγωγής (Master Production Scheduling), τον Προγραμματισμό Απαιτήσεων Υλικών (Material Requirements Planning), τον Έλεγχο

Παραγωγής (Production Control) και την Κοστολόγηση Παραγωγής (Production Cost Accounting). Άλλες λειτουργίες που πιθανώς να υποστηρίζει είναι η Δομή Προϊόντων (Product Configuration), ο Έλεγχος Αλλαγών Σχεδίων (Design Control) και ο Βραχυπρόθεσμος Προγραμματισμός Παραγωγής (Scheduling). Το υποσύστημα της Παραγωγής ανταλλάσσει πληροφορίες με τα υποσυστήματα Οικονομικής Διαχείρισης, Πωλήσεων – Marketing, Προμηθειών και Αποθήκευσης & Διανομής.

Σχήμα 2.

Λειτουργία Συστήματος Διαχείρισης Επιχειρησιακών Πόρων (ERP)

Πηγή: Κανίρης, Ν., "Η δεύτερη γενιά των ERP συστημάτων – ERP II απαντά στην πρόκληση της Νέας Οικονομίας", *Plant Management on line*, <http://www.plant-management.gr/online/article.asp?articleid=653>

Τα λειτουργικά αυτά υποσυστήματα υποστηρίζονται από τη βάση δεδομένων του συστήματος, στην οποία κάθε στοιχείο αντιπροσωπεύεται μια και μοναδική φορά. Η βάση δεδομένων αποτελεί το πληροφοριακό μοντέλο της ολοκληρωμένης γνώσης της επιχείρησης.

1.4. Τι Είναι Ουσιαστικά τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα

Το κάθε Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα αποτελεί το σύστημα Διαχείρισης και Αξιοποίησης των λογιστικών στοιχείων μιας επιχείρησης. Είναι η εφαρμογή ενός πληροφοριακού συστήματος, που συμβάλλει στην συντονισμένη και ενοποιημένη λειτουργία των τμημάτων της εταιρείας. Πιο συγκεκριμένα, Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα είναι ένα ενιαίο λογισμικό που συνδέει τις διάφορες λειτουργίες των τμημάτων της επιχείρησης, ενώ παράλληλα παρέχει τη δυνατότητα συλλογής και άμεσης επεξεργασίας των δεδομένων, που χρειάζεται η επιχείρηση για την αποδοτικότερη λειτουργία της στο εσωτερικό και εξωτερικό της περιβάλλον.

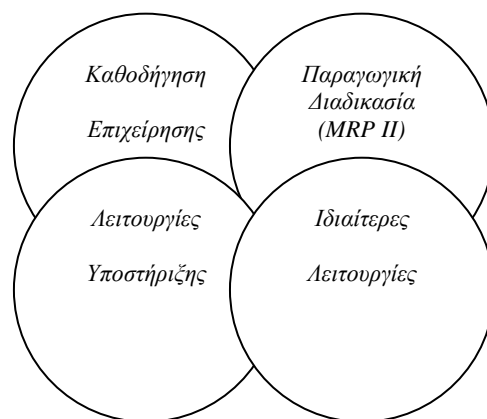
Τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα έχουν επιλεγεί παγκοσμίως για την ολοκλήρωση, την ικανότητα, τη φήμη, το πρότυπο λογισμικό, την τριών επιπέδων αρχιτεκτονική χρηστών – κεντρικών υπολογιστών, την επιχειρησιακή εφαρμοσμένη μηχανική τους και τη δυνατότητα άντλησης πληροφοριών από έναν κεντρικό υπολογιστή⁹. Τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα έχουν συμπεριλάβει τις διαδικασίες για τις καλύτερες επιχειρησιακές πρακτικές υπό μορφή επιχειρησιακού σχεδιαγράμματος που μπορεί να καθοδηγήσει τις επιχειρήσεις από την αρχική φάση της παραγωγικής διαδικασίας ενός προϊόντος, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης και της ανάλυσης, έως το τελικό στάδιο ολοκλήρωσης του προϊόντος.

⁹ Γεωργοπούλου, Ν., Β., Οικονόμου, Γ., Σ., 1995, “ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ για τη Διοίκηση Επιχειρήσεων”, Ευαγή. Μπένου, Αθήνα.

Τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα προσφέρουν συνεχή επιχειρησιακή υποστήριξη¹⁰, η οποία συνδυάζει την καινοτομία των Τεχνολογιών Πληροφόρησης στην επιχειρησιακή διαδικασία (Business Process Re-engineering, BPR). Η λειτουργικότητα του κάθε συστήματος έγκειται στη διοίκηση της εταιρείας με τη βοήθεια εφαρμογών παραγωγής, υποστήριξης και άλλων ιδιαίτερων λειτουργιών, χαρακτηριστικά παρόμοια με αυτά των συστημάτων MRP-II (Manufacturing Resource Planning) τα οποία είναι συστήματα διαχείρισης επιχειρηματικών πόρων που αφορούν τον προγραμματισμό απαιτήσεων σε υλικά, τον έλεγχο αποθέματος μέχρι και τη διαχείριση οικονομικών και λογιστικών ζητημάτων (Σχήμα 3). Επιπρόσθετα τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα προσανατολίζονται και στη διαχείριση λογιστικών δεδομένων, σε εφαρμογές υποστήριξης λήψης αποφάσεων, στη διανομή, στον έλεγχο ποιότητας και στη συμμόρφωση με τους κανόνες υγείας και ασφάλειας.

Σχήμα 3.

Λειτουργίες συστημάτων διαχείρισης επιχειρηματικών πόρων MRP-II

Πηγή: Chung, S. H., Snyder, C. A., 2000, "ERP adoption: a technological evolution approach", *International Journal of Agile Management Systems*, Vol 2, No 1, pp. 24-32

¹⁰ Φωλίνας, Δημήτρης (2006). "Ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης επιχειρηματικών πόρων", εκδόσεις Ανίκουλα.

Επιπλέον μετά την ολοκλήρωση και τη συνεργασία των συστημάτων των διαφόρων τομέων μιας επιχείρησης υπό το περιβάλλον των Λογιστικών Πληροφοριακών Συστημάτων, όλα τα πιθανά προβλήματα που θα αντιμετώπιζε κανείς στα συστήματα MRP και MRP II, αξιοπιστία και συνέπεια των δεδομένων, δεν θα υπάρχουν¹¹.

1.5. Πως Εκπαιδεύονται στη Χρήση Αυτών των Συστημάτων οι Εργαζόμενοι στις Επιχειρήσεις

Η εκπαίδευση είναι ο υπ' αριθμόν ένας παράγοντας επικινδυνότητας, όσον αφορά στην άστοχη κατάρτιση του προϋπολογισμού. Δεν είναι τόσο το γεγονός ότι μπορεί να παραμεληθεί τελείως, όσο το ότι μπορεί να υποτιμήσει κανείς τη σοβαρότητα και το κόστος που έχει η εκπαίδευση του προσωπικού μιας επιχείρησης. Γιατί όμως μπορεί να είναι τόσο μεγάλο το κόστος;

Συνήθως, μια επιχείρηση αποτελείται από εργαζόμενους συνηθισμένους σε ένα τρόπο σκέψης, σε μια κατευθυντήρια γραμμή πάνω στην οποία λειτουργούν οι διαφορετικές εφαρμογές, που χρησιμοποιούν. Άρα δεν είναι μόνο η εκμάθηση μιας καινούριας «οθόνης», όπως ζεστά αποκαλούν οι περισσότεροι μια διεπαφή, όσο η εμπέδωση της λειτουργίας ενός συνόλου διεργασιών. Αναφέρεται, για παράδειγμα, ένας αποθηκάριος που δουλεύει στην παραλαβή μιας εταιρίας εμπορευμάτων: με την εφαρμογή ενός προγράμματος ολοκληρωμένης διαχείρισης πόρων ο αποθηκάριος αυτός τώρα μετατρέπεται σε λογιστή.

Λάθη στην εισαγωγή δεδομένων σε ένα σύστημα που κινείται άμεσα και δυναμικά έχουν μεγαλύτερο ειδικό βάρος, όχι μόνο στη σωστή τήρηση αποθήκης, αλλά και στη λογιστική διαχείριση βιβλίων. Όταν ο κάθε αποθηκάριος έχει άμεση πρόσβαση στο σύστημα, οι λογιστές της εταιρίας πρέπει πλέον να μπορούν να εντοπίσουν με ακρίβεια από πού προέρχονται τα δεδομένα εισαγωγής, ώστε να επαληθεύσουν αν είναι σωστά. Πρέπει να υπάρξει δηλαδή

¹¹ Φωλίνας, Δημήτρης (2006). “Ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης επιχειρηματικών πόρων”, εκδόσεις Ανίκουλα.

συνολική αποδοχή νέων ευθυνών σε κάθε τομέα της επιχείρησης, προκειμένου να συνδεθούν οι επιμέρους διεργασίες επιτυχώς.

Παρόλο που η εκπαίδευση στο νέο σύστημα δεν μπορεί και δεν πρέπει να αποφευχθεί, είναι συνήθως το πρώτο θύμα στην προσπάθεια των διευθυντών για μείωση του συνολικού κόστους και αποφυγή «περιττών» εξόδων. Δυστυχώς, οι συνέπειες αυτής της προσπάθειας φαίνονται αρκετά αργότερα. Υπάρχουν βέβαια κάποιοι τρόποι να μειωθούν σημαντικά τα έξοδα και η «εκπαίδευση των εκπαιδευτών» είναι ένας από αυτούς, δηλαδή να εκπαιδευτεί μικρό μέρος του προσωπικού στους επιμέρους τομείς και μετά να αναλάβει αυτό το προσωπικό να εκπαιδεύσει και τα υπόλοιπα στελέχη.

1.5.1. Ενσωμάτωση και έλεγχος λειτουργίας

Η ενσωμάτωση ενός λογιστικού πληροφοριακού συστήματος με άλλα ολοκληρωμένα πακέτα εφαρμογών και ο έλεγχος καλής λειτουργίας και επικοινωνίας μεταξύ τους είναι ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας στον οποίο ο αρχικός προϋπολογισμός μπορεί να αστοχήσει. Μια τυπική εταιρία μπορεί να έχει εξειδικευμένες εφαρμογές, οι οποίες να είναι αναντικατάστατες και από τις οποίες πρέπει να εξάγονται στοιχεία και πληροφορίες νευραλγικού περιεχομένου. Η ενσωμάτωσή τους και ο έλεγχος επικοινωνίας είναι απολύτως απαραίτητα και όχι πάντα εμφανή από άποψη κόστους.

Πολλοί διευθυντές πιστεύουν ακόμη ότι ίσως θα μπορούσε το τεχνικό τμήμα ή το τμήμα μηχανοργάνωσης να αλλάξει προγραμματιστικά τα κεντρικά σημεία του λογιστικού πληροφοριακού συστήματος, ώστε να δουλεύουν σύμφωνα με τα δεδομένα της επιχείρησης.

Αυτό σπάνια είναι εφικτό και μόνο με μεγάλο ψυχικό και χρηματικό κόστος, καθώς οι μετατροπές πρέπει να ελεγχθούν και πάλι από την αρχή με όλες τις συνέπειες¹².

1.5.2. Μετατροπή Δεδομένων

Όσο πιο γρήγορα αποφασιστεί καθολικά από την επιχείρηση, ότι η μετατροπή αρχείων και δεδομένων και η προσαρμογή τους στο νέο σύστημα είναι απαραίτητες, τόσο πιο ήρεμα και με μικρό κόστος θα κυλήσει και η διαδικασία μετάπτωσης. Δεδομένα όπως φάκελοι πελατών και προμηθευτών, στοιχεία παραγωγής υλικού, αποθήκες κλπ. είναι σίγουρο ότι θα χρειαστούν επεξεργασία για να προσαρμοστούν στο νέο σύστημα. Τις περισσότερες φορές, λόγω παρόδου του χρόνου, υπάρχουν στα παλιά συστήματα πληροφορίες που είναι αμφίβολης ποιότητας και αξίας ή υπάρχουν εις διπλούν (τριπλούν κ.ο.κ.).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η σύμπτυξη φακέλων πελατών, για ονομασίες που διαφέρουν λόγω ορθογραφικών αλλαγών: «Γ. Παπαδόπουλος και Υιοί», «Παπαδόπουλος», «Γ. Παπαδόπουλος», είναι τρεις διαφορετικοί φάκελοι που μπορεί να υπάρχουν ταυτόχρονα, αλλά να αναφέρονται στον ίδιο πελάτη ή προμηθευτή. Αυτές οι πληροφορίες πρέπει να ελεγχθούν, να αξιολογηθούν και να καταχωρηθούν εκ νέου ίσως, διότι η συγγραφή βοηθητικών προγραμμάτων για την αξιολόγηση και την μετατροπή τους τις περισσότερες φορές καταλήγει να κοστίζει περισσότερο και σε χρήμα αλλά –το κυριότερο– και σε χρόνο, που αποδεικνύεται πολυτιμότερος¹³. Μια επαγγελματική λύση στο πρόβλημα είναι η επιλογή εξειδικευμένης εταιρίας συμβούλων που αναλαμβάνει τη «μετάφραση», μειώνοντας το κόστος μετατροπής και μεταφοράς.

¹² Cashmore, C., Lyall, R., 1991, “Business Information SYSTEMS AND STRATEGIES”, Prentice Hall International (UK) Ltd, UK.

¹³ Peppard, J., 1993, “I.T. STRATEGY FOR BUSINESS”, Longman Group UK Limited, UK.

1.5.3. Ανάλυση πληροφοριών

Πολλές φορές, οι νέες πληροφορίες που παρουσιάζονται μέσα από τα συστήματα αυτά δεν είναι αρκετά χρήσιμες από μόνες τους. Χρειάζεται να αναλυθούν και να συνδυαστούν με δεδομένα και πληροφορίες από εξωτερικές πηγές, ώστε να παρέχουν πλήρη εικόνα και αξιοποίηση των πόρων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, είναι εύκολο κανείς να παραβλέψει το μεγάλο κόστος μιας αποθήκης δεδομένων (data warehouse), καθώς επίσης και τις χρονικές απαιτήσεις υλοποίησης μιας τέτοιας εργασίας.

1.5.4. Οι βασικότεροι στόχοι ενός Λογιστικού Πληροφοριακού Συστήματος

Οι βασικότεροι στόχοι ενός Λογιστικού Πληροφοριακού Συστήματος θα μπορούσαν να οριστούν ως εξής :

- *Ενοποίηση (integration) των λειτουργιών και διαδικασιών μεταξύ των διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης.*
- *Απλοποίηση των επιχειρησιακών λειτουργιών.*
- *Ανάπτυξη μιας ενιαίας βάσης δεδομένων η οποία θα στοχεύει στην εποικοδομητική διάχυση πληροφοριών μεταξύ των τμημάτων της επιχείρησης και συμβάλλει στην αποφυγή των ίδιων πληροφοριών από διαφορετικά τμήματα του οργανισμού.*
- *Αποτελεσματική διαχείριση των πληροφοριών της επιχείρησης.*
- *Βελτίωση στη διαδικασία λήψεως επιχειρηματικών και διοικητικών αποφάσεων.*
- *Βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης.*

1.6. Ποια τα Κριτήρια που Επιλέγονται τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα που Χρησιμοποιούν οι Επιχειρήσεις

Στα πρόθυρα του 21^{ου} αιώνα οι επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν ποικίλες και σημαντικές προκλήσεις σε ένα νέο ανταγωνιστικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Το φάσμα των προκλήσεων αυτών εκτείνεται από την παγκοσμιοποίηση της αγοράς έως την εντατικοποίηση της ανταγωνιστικότητας που προκαλεί η εποχή της Πληροφορικής και η χρήση των Νέων Τεχνολογιών¹⁴. Μια από τις σημαντικές υποσχέσεις της Πληροφορικής για την υποστήριξη των επιχειρήσεων στις νέες αυτές συνθήκες αγοράς αποτελούν τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα, ολοκληρωμένα δηλαδή επιχειρησιακά συστήματα που παρέχουν ενιαίο τρόπο λειτουργίας με τυποποιημένες διαδικασίες.

Η ολοκληρωμένη διαχείριση των πόρων μιας επιχείρησης είναι καθοριστικός παράγοντας για την διασφάλιση υψηλής ανταγωνιστικότητας. Η ανάγκη αυτή προέρχεται από την πολυπλοκότητα της σύγχρονης αλυσίδας παραγωγής και διακίνησης προϊόντων και από την πραγματικότητα της παγκοσμιοποίησης. Επίσης επηρεάζεται καθοριστικά από την τάση για διαφοροποίηση προϊόντων και υπηρεσιών ανάλογα με τις ανάγκες του πελάτη. Τέλος, είναι απαραίτητη για την υποστήριξη εφαρμογών ηλεκτρονικού εμπορίου, το οποίο αποτελεί ορατή πρόκληση για τις επιχειρήσεις.

Στο παρελθόν μια επιχείρηση για να καλύψει τις ανάγκες επιμέρους λειτουργιών της, προμηθευόταν συνήθως ειδικά λογισμικά (προμήθειες, λογιστήριο, παραγωγή, marketing κλπ.). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό των δυνατοτήτων ολοκληρωμένης διαχείρισης, καθώς η ανάπτυξη ειδικών Interface για τη διασύνδεση επιμέρους λογισμικών ήταν δύσκολη, χρονοβόρα, δαπανηρή ή ακόμη και αδύνατη. Το μέλλον πλέον ανήκει στα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα, τα οποία δημιουργήθηκαν από μεγάλους οίκους λογισμικού και

¹⁴ Γεωργοπούλου, Ν., Β., Οικονόμου, Γ., Σ., 1995, “ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ για τη Διοίκηση Επιχειρήσεων”, Ευάγ. Μπένου, Αθήνα.

δίνουν απάντηση στις σύγχρονες ανάγκες. Τα παραπάνω συστήματα συνδέονται ή αντικαθιστούν τα ειδικά λογισμικά που διαχειρίζονται επιμέρους λειτουργίες της επιχείρησης δημιουργώντας ενιαίο περιβάλλον διαχείρισης και σωστής λειτουργίας λογιστηρίου¹⁵.

Τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα αποτελούν μια συλλογή από προγράμματα που συνδέουν μεταξύ τους τις διάφορες λειτουργίες της επιχείρησης, όπως τα χρηματοοικονομικά, οι προμήθειες, η παραγωγή (προϊόντων και υπηρεσιών), οι πωλήσεις κλπ. Επίσης, παρέχουν στη διοίκηση τη δυνατότητα ανάλυσης όλων των δεδομένων που χρειάζονται για το σχεδιασμό της παραγωγής, την πρόβλεψη πωλήσεων, την ανάλυση ποιότητας, τις συναλλαγές του ηλεκτρονικού εμπορίου και τις δραστηριότητες μέσω Internet (e-business) κλπ.

Τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα επεξεργάζονται πληροφορίες, τις αποθηκεύουν και δημιουργούν αναφορές (reports). Έχουν αυτοματοποιήσει συγκεκριμένες λειτουργίες –όπως για παράδειγμα οι συναλλαγές– με τρόπο διαφορετικό από εκείνον των παλιών μηχανογραφικών συστημάτων. Ένα καλό παράδειγμα είναι η σύγκριση της ηλεκτρονικής γραφομηχανής που, όταν φτάσει στην άκρη της σελίδας αλλάζει μόνη της γραμμή, με τα σύγχρονα προγράμματα επεξεργασίας κειμένου που, για παράδειγμα ελέγχουν αυτόματα για ορθογραφικά ή συντακτικά λάθη.

Με παρόμοιο τρόπο θα μπορούσε κανείς να πει ότι τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα δεν επεξεργάζονται απλώς τα δεδομένα, αλλά βελτιώνουν τη ροή των επιχειρηματικών διεργασιών και υποβοηθούν τη διαχείριση και λειτουργία της επιχείρησης. Αυτά τα πακέτα λογισμικού εφαρμόζουν τις αποδεδειγμένα «καλύτερες πρακτικές» για συγκεκριμένες λειτουργίες, που είτε είναι κοινές για τις περισσότερες εταιρίες (ανθρώπινο δυναμικό,

¹⁵ Cashmore, C., Lyall, R., 1991, "Business Information SYSTEMS AND STRATEGIES", Prentice Hall International (UK) Ltd, UK.

μισθοδοσία, διαχείριση της αλυσίδας εφοδιασμού, χρηματοοικονομικά) είτε είναι πιο συγκεκριμένες ανά κλάδο (τράπεζες, ασφάλειες, βιομηχανίες).

Παραδοσιακά, τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα επικέντρωσαν την προσοχή τους στις επιχειρηματικές λειτουργίες της επιχείρησης, αγνοώντας τις ιδιαιτερότητες της παραγωγικής διαδικασίας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η διαχείριση των πόρων να μην είναι σε θέση, πολλές φορές, να ανταποκρίνεται στις υψηλές ανάγκες της παραγωγής, οι οποίες αποτελούν τον πυρήνα μιας βιομηχανικής επιχείρησης. Κατ' αυτόν τον τρόπο τα παραδοσιακά, γενικών εφαρμογών, Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα αδυνατούν να ανταποκριθούν ολοκληρωμένα στις απαιτήσεις της βιομηχανίας, ενώ η εγκατάστασή τους είναι ιδιαίτερα δαπανηρή και απαγορευτική για μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις¹⁶.

Αποτελεί γεγονός, πως οι τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών αλλάζουν ραγδαία τον τρόπο εργασίας, επικοινωνίας και συναλλαγής, και μεταλλάσσουν τις βάσεις του οικονομικού ανταγωνισμού. Δημιουργούν διεθνώς μια νέα Κοινωνία της Πληροφορίας, με νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για την ανάπτυξη, την ευημερία και την ποιότητα ζωής. Αποτελούν εργαλείο για τον εκσυγχρονισμό και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, δημιουργούν νέους τρόπους εργασίας, νέες δεξιότητες, και την ανάγκη συνεχούς μεταβολής στο χώρο της σύγχρονης επιχείρησης¹⁷.

Η τεχνολογία, αποτελεί το μοχλό για την ανάπτυξη, το εργαλείο για την ανταγωνιστικότητα. Για την ενίσχυση της οικονομικής μηχανής με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, υλοποιούνται παρεμβάσεις στις αγορές προϊόντων, εργασίας και κεφαλαίου, σχεδιάζονται πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση της βιομηχανίας πληροφορικής, ενώ θεσμοθετείται υποστήριξη σε θέματα τεχνογνωσίας στις νέες τεχνολογίες για τις μικρομεσαίες

¹⁶ Peppard, J., 1993, "I.T. STRATEGY FOR BUSINESS", Longman Group UK Limited, UK.

¹⁷ Peppard, J., 1993, "I.T. STRATEGY FOR BUSINESS", Longman Group UK Limited, UK.

επιχειρήσεις. Για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, δημιουργείται το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο, με την προσαρμογή της εμπορικής νομοθεσίας, την υιοθέτηση ηλεκτρονικών πληρωμών, και μέτρων που δημιουργούν συνθήκες εμπιστοσύνης και προστασίας του καταναλωτή.

Παράλληλα στηρίζεται η εισαγωγή πρωτοποριακών εφαρμογών ηλεκτρονικού εμπορίου σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και η δημιουργία ηλεκτρονικών κέντρων εμπορίου. Τέλος, για την αξιοποίηση της βιομηχανικής καινοτομίας, δίνονται κίνητρα σε επιχειρήσεις και ερευνητικούς φορείς για συνεργασία σε κοινά προγράμματα. Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η ραγδαία εξέλιξη αυτών των νέων τεχνολογιών, η ευρεία τους διάχυση σε όλη την οικονομία και η ενσωμάτωσή τους σε όλες σχεδόν τις διαστάσεις της καθημερινής ζωής χτίζουν μία παγκόσμια κοινωνία της πληροφορίας με νέα δεδομένα.

Τα κίνητρα εισαγωγής ενός νέου ολοκληρωμένου λογιστικού πληροφοριακού συστήματος που θα ελέγχει σχεδόν το άπαν μιας επιχείρησης οφείλουν να είναι –και είναι– πολλά. Τα διακρίνουμε σε τεχνολογικά και λειτουργικά. Τα μεν πρώτα εστιάζουν στις δυνατότητές, που παρέχουν αυτά τα συστήματα, ενώ τα δεύτερα στις ανάγκες της επιχείρησης.

1.6.1. Τεχνολογικά κίνητρα

Οι εταιρείες επιζητούν συστήματα και διαδικασίες, που τους δίνουν ταχύτερα μια ακριβή εικόνα του τι συμβαίνει στην επιχείρηση. Συναντούν όμως πλείστα προβλήματα, που τελικά συνιστούν κίνητρα για την υιοθέτηση της λύσης από τα Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα. Βασικό κίνητρο είναι τα πολλά και διάσπαρτα συστήματα, των οποίων η πληροφορία δεν μπορεί να συντονιστεί και να αξιοποιηθεί, ενώ το κόστος λειτουργίας, διαχείρισης και συντήρησής τους είναι τεράστιο.

Η φτωχή ποιότητα της πληροφορίας, που παράγουν τα άλλα συστήματα σε σχέση με την πληροφορία των Λογιστικών Πληροφοριακών Συστημάτων, που πολλές φορές δεν είναι καν ορατή, δυσκολεύει τη λήψη καίριων αποφάσεων. Οι κατακερματισμένες επιχειρηματικές διαδικασίες μιας επιχείρησης, όπως και η μη ολοκλήρωση των πολλών απαρχαιωμένων συστημάτων της, τα οποία δεν ανταποκρίνονται πλέον στις ανάγκες της επιχείρησης, σε συνδυασμό με τη δυσκολία στην ολοκλήρωση των συστημάτων με τα συστήματα της θυγατρικής της, ή μιας συνεργαζόμενης εταιρίας, απαιτούν την υιοθέτηση μιας πλατφόρμας Λογιστικού Πληροφοριακού Συστήματος που θα στηρίζει την ανάπτυξη της εταιρίας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Βασικό κίνητρο επίσης, για να εισαχθεί η «κουλτούρα» του λογιστικού συστήματος στην επιχείρηση, αποτελεί το γεγονός ότι μια τέτοια τεχνολογική πλατφόρμα επιτρέπει την εκμετάλλευση όχι μόνο των δυνατοτήτων της ίδιας αλλά και των άλλων προϊόντων λογισμικού, οι οποίες προσθέτουν αξία στην επιχείρηση και την ενδυναμώνουν. Τα προβλήματα που παρουσιάζονται λόγω της ύπαρξης πολλών συστημάτων ξεπερνιούνται με την ομογενοποίηση της πληροφορίας σε μια πλατφόρμα.

1.6.2. Λειτουργικά κίνητρα

Τα κίνητρα όμως για την εισαγωγή ενός τέτοιου συστήματος δεν είναι μόνο τεχνολογικά αλλά και λειτουργικά. Είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει μια σύγχρονη επιχείρηση και οι οποίες πρέπει να αξιοποιηθούν κατάλληλα, ώστε να επιβιώσει ή να αναπτυχθεί η εταιρία. Οι προκλήσεις αυτές περιλαμβάνουν τις μη ανταγωνιστικές επιδόσεις της επιχείρησης και τις πολύπλοκες, μη αποτελεσματικές και ασυνεπείς διαδικασίες που δεν αρκούν για την υποστήριξη όλων των λειτουργιών. Το κόστος λειτουργίας μιας σύγχρονης επιχείρησης αυξάνει συνεχώς, ενώ παράλληλα παρουσιάζεται η απαίτηση για ταχύτερη ανταπόκριση προς τον πελάτη, καθώς επεκτείνεται σε νέες αγορές, που απαιτούν την υλοποίηση νέων στρατηγικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

**ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

2. Κεφάλαιο 2^ο: Μεθοδολογία και Τρόπος Συλλογής Πηγών και Πληροφοριών Εκπόνησης Πτυχιακής Εργασίας

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται οι τρόποι, με τους οποίους ολοκληρώθηκε η συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων για την συγγραφή αυτής της πτυχιακής εργασίας. Η συλλογή των στοιχείων ολοκληρώθηκε μέσω βιβλιογραφικής έρευνας και σχετικών πληροφοριών, για τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η λογιστική στις επιχειρήσεις μέσω της χρήσης των λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων καθώς και ποια είναι η σχέση της με την ηθική και τη σωστή δεοντολογία των εταιριών στην ανταγωνιστική αγορά, στην οποία λειτουργούν στις μέρες μας.

Θα πρέπει να αναφερθεί, πως η συλλογή πληροφοριών και δεδομένων αποτελούν τα κύρια στοιχεία μιας έρευνας και καταγραφής αυτής, σχετικά με την μελέτη ενός φαινομένου ή γεγονότος όπως και στην συγκεκριμένη περίπτωση¹⁸. Επιπλέον μπορούν να χαρακτηριστούν ως πρωτογενή στοιχεία για την έρευνα ενός θέματος, αφού παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για αυτή αλλά και τις υποθέσεις, που μπορούν να γίνουν. Οι πληροφορίες και τα δεδομένα σε αυτήν την συγκεκριμένη φάση μπορούν να τροφοδοτήσουν την σχεδιαστική διαδικασία του πλάνου, που θα παρουσιαστεί στην συγκεκριμένη έρευνα και πτυχιακή εργασία. Σε αυτό το πλάνο μπορούν να αναφέρονται ξεκάθαρα ο τρόπος, με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η συλλογή των πληροφοριών και πώς τεκμηριώνονται μέσα στην μελέτη και εργασία.

Η έρευνα, η οποία διεξήχθη στην συγκεκριμένη μελέτη, μας βοήθησε στην κατανόηση του θέματος της πτυχιακής εργασίας αλλά και στα καθημερινά γεγονότα, που συνδέονται άμεσα με το θέμα που παρατίθεται. Οι άνθρωποι διεξάγουν κάποια έρευνα για να συλλέξουν αποτελέσματα με ένα συστηματικό τρόπο, και επομένως να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους¹⁹.

¹⁸ Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., (2000)

¹⁹ Saunders et all, (2005)

Κάθε ακαδημαϊκή έρευνα απαιτεί μια “μεθοδολογία” προκειμένου να αναλύσει τα αποτελέσματα.

Αυτή αποτελείται από τρόπους και μεθόδους παραγωγής και ανάλυσης δεδομένων, έτσι ώστε οι διάφορες θεωρίες να δοκιμαστούν και να γίνουν αποδεκτές, είτε να απορριφθούν. Επομένως, η μεθοδολογία η οποία χαρακτηρίζεται ως πρωταρχική, σχετίζεται τόσο με την λεπτομερή έρευνα, μέσω της οποίας συλλέγονται τα δεδομένα, καθώς και με τις πιο γενικές φιλοσοφικές απόψεις. Ο τρόπος που σκεφτόμαστε σχετικά με την ανάπτυξη των γνώσεων μας, επηρεάζει σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο διεξάγουμε την έρευνα²⁰.

2.1. Συλλογή Δεδομένων

Λόγω της βιβλιογραφικής φύσης της συγκεκριμένης εργασίας, ένα είδος δευτερογενούς έρευνας χρησιμοποιείται για να οδηγήσει στα αποτελέσματα, τα οποία επιθυμούν οι φοιτητές. Ένας αριθμός μεθόδων εμπλέκεται, προκειμένου να τους καταστήσει ικανούς να επιτύχουν μια μεγαλύτερη κατανόηση των πηγών, που χρειάζονται για την ανάλυση των σκέψεων τους σχετικά με το θέμα που ερευνούν. Αυτό είναι αναγκαίο μέσα σε μια έρευνα και μελέτη, καθώς τα αποτελέσματα τα οποία συλλέγονται από μια συγκεκριμένη περιοχή μπορούν να είναι περισσότερο αποτελεσματικά από εκείνα που προέρχονται από κάπου αλλού. Κάθε μέθοδος συλλογής δεδομένων έχει τόσο πλεονεκτήματα όσο και μειονεκτήματα.

Ο συνδυασμός λοιπόν μεθόδων συλλογής πληροφοριών και δεδομένων, βοηθά σημαντικά στο να μειωθούν τα μειονεκτήματα που μπορούν να παρουσιαστούν στην έρευνα και τα οποία οι φοιτητές θέλουν να ελαχιστοποιήσουν. Βέβαια, όπως θα αποδειχτεί και στην συνέχεια και όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, η έρευνα και μελέτη του συγκεκριμένου θέματος βασίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα και συλλογή σχετικών στοιχείων για τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται

²⁰ Zikmund W.G., (2000)

η λογιστική στις επιχειρήσεις μέσω της χρήσης των λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων καθώς και ποια η σχέση της με την ηθική και τη σωστή δεοντολογία των εταιριών στην ανταγωνιστική αγορά και την οποία λειτουργούν στις μέρες μας.

2.2. Δευτερεύοντα Δεδομένα

Ως Δευτερεύοντα δεδομένα περιγράφονται εκείνα, στα οποία οι πληροφορίες συλλέγονται και καταγράφονται από κάποιον άλλον νωρίτερα και για σκοπούς, οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εκείνους του συγγραφέα²¹. Τα δευτερεύοντα δεδομένα παρέχουν την βάση για ένα καλό ιστορικό πληροφοριών, θέτοντας ικανούς τους φοιτητές να κατανοήσουν το αντικείμενο εργασίας τους καθώς και να παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για στήριξη των θεωριών από την πρωταρχική έρευνα. Είναι ευνόητο λοιπόν ότι μπορεί ευκολότερα κάποιος να βρει δευτερεύοντα δεδομένα για την έρευνα του, αφού αυτά έχουν γραφτεί προηγουμένως και έχουν εκδοθεί σε κάποιο έντυπο ή στο διαδίκτυο. Τα περιοδικά και ο τύπος είναι η πρωταρχική φιλολογική πηγή για κάθε πληροφορία. Τα άρθρα σε αυτά είναι ικανοποιητικά προσβάσιμα και αναφέρονται σε ποικίλα θέματα της καθημερινότητας²².

Επιπλέον τα βιβλία αλλά και τα άρθρα, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν σε αυτήν την συλλογή πληροφοριών και προτάσεων, μας παρείχαν πληροφορίες, οι οποίες μας έδωσαν την ευκαιρία να αναπτύξουμε αναλυτικά τις θέσεις μας στην συγκεκριμένη έρευνα. Πάντα τα βιβλία αποτελούν μια αξιόπιστη μέθοδο συλλογής πληροφοριών, καθώς έχουν γραφτεί για ένα συγκεκριμένο σκοπό και παρέχουν συγκροτημένη σκέψη και ανάπτυξη αντικειμένου.

Το σημαντικότερο όμως πλεονέκτημα των δευτερογενών στοιχείων αφορά το μικρό κόστος και το σύντομο χρονικό διάστημα που απαιτείται για τη συλλογή τους. Αν οι πληροφορίες που απαιτούνται είναι διαθέσιμες με τη μορφή δευτερογενών στοιχείων, ο

²¹ (Saunders M., Lewis P. and Thornhill A., 2000)

²² (Sigmund W.G., 2000)

ερευνητής απλά χρειάζεται να προστρέξει στην πηγή τους, να τα εντοπίσει και να τα συγκεντρώσει. Αυτό συνήθως απαιτεί μικρό χρονικό διάστημα και μικρό κόστος. Ακόμη και στην περίπτωση, που υπάρχει κάποια χρέωση για τη χρήση τους, το κόστος είναι πολύ μικρότερο από αυτό, που θα απαιτείται για να συγκεντρώσει η εταιρεία τα στοιχεία αυτά. Πρέπει όμως να έχουμε υπόψη μας ότι όταν χρησιμοποιούνται δευτερογενή στοιχεία, είναι πολλές φορές αναγκαίο να γίνουν υποθέσεις και παραδοχές, ώστε να καταστεί δυνατή η όσο αποτελεσματικότερη χρήση τους. Ο αποφασιστικός παράγοντας εδώ είναι η χρησιμοποίηση “λογικών” υποθέσεων και παραδοχών.

2.2.1. Μειονεκτήματα Δευτερογενών Δεδομένων

Παρά την σπουδαιότητα αλλά και την χρησιμότητα, που παρουσιάζουν τα δευτερογενή δεδομένα στην διεκπεραίωση και συλλογή στοιχείων, εμφανίζουν τρία (3) σημαντικά προβλήματα :

- ❖ **Διαθεσιμότητα** : Για συγκεκριμένα προβλήματα είναι δυνατόν να μην υπάρχουν δευτερογενή δεδομένα.
- ❖ **Ακρίβεια** : Ελλείψεις και μεθοδολογικές λεπτομέρειες, που τις περισσότερες φορές δεν αναφέρονται καθόλου.
- ❖ **Επάρκεια** : Μπορεί να υπάρχουν δευτερογενή δεδομένα, τα οποία είναι διαθέσιμα και αρκετά ακριβή, αλλά να μην επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες του συγγραφέα ή ερευνητή ενός θέματος.

2.2.2. Πηγές Δευτερογενών Δεδομένων

Οι πηγές των δευτερογενών δεδομένων, χαρακτηρίζονται ως *εσωτερικές* και *εξωτερικές*. Ως εσωτερικές αναφέρονται εκείνες, οι οποίες περιλαμβάνουν πληροφορίες και ερμηνείες σχετικά με την λειτουργία των λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων και λογιστικής στις επιχειρήσεις σε συνάρτηση με την ηθική και δεοντολογία, που παρέχουν και ως εξωτερικές χαρακτηρίζονται εκείνες που παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες και στοιχεία, που έχουν

δημοσιευθεί νωρίτερα σε διάφορες μελέτες ή παρέχονται επί πληρωμή από διάφορους οργανισμούς έρευνας, τις διάφορες κλαδικές μελέτες και δημοσιεύσεις Οργανισμών και Υπουργείων.

2.3. *Ανάλυση Δεδομένων*

Τα στοιχεία που συλλέγονται από τους φοιτητές παράγουν ποιοτικά δεδομένα, τα οποία αναλύονται και επεξεργάζονται από τα άτομα αυτά. Οι απαντήσεις που προσφέρονται σε αυτούς και σε συνδυασμό με τις πηγές που οι ίδιοι έχουν επιλέξει για να τεκμηριώσουν την έρευνα τους, θα τους βοηθήσουν στην συνέχεια να εκτιμήσουν σωστά τα γεγονότα και τις πηγές αυτές και να καταλήξουν στα συμπεράσματα τους. Θα προχωρήσουν έτσι με αυτό τον τρόπο στην καταγραφή των απόψεων τους αλλά και του τι πραγματικά συμβαίνει με το θέμα που θέλουν να αναλύσουν εις βάθος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΩΣ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

3. Κεφάλαιο 3^ο : Η Έννοια της Φιλοσοφίας και της Ηθικής στις Επιχειρήσεις και πως Συνδέονται με την Λογιστική

3.1. Η Έννοια της Φιλοσοφίας και η Σύνδεση της με την Ηθική

Η κρίση και η κριτική θεωρούνται αδιαμφισβήτητα ένα πανανθρώπινο προνόμιο που προφυλάσσεται και ενισχύεται από το γνήσιο δημοκρατικό πολίτευμα. Η κριτική προσέγγιση των διαφόρων απόψεων και θεωριών, όμως, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ασύδοτα και ανεργμάτιστα προκειμένου να εξυπηρετήσει δογματικά την ανάγκη επιβολής κάποιας άποψης. Ως «μέτρο» βέβαια είναι ανάγκη να τεθεί η ηθική, στη γνήσια βέβαια και αντικειμενική θεώρησή της²³.

Η ηθικότητα ωστόσο, ως ιδιότητα ενός ατόμου που ακολουθεί τα χρηστά ήθη της κοινωνίας στα πλαίσια της οποίας ζει και αναπτύσσεται, θα πρέπει οπωσδήποτε να θεωρηθεί από διαχρονική σκοπιά. Η διαχρονική της θεώρηση εν προκειμένω κρίνεται απαραίτητη, εφόσον η έννοια της ηθικής σε πολλές φάσεις της ανθρώπινης ιστορίας λαμβάνει διάφορες διαστάσεις προσαρμοσμένη στον εκάστοτε ευρύτερο χωροχρονικό χαρακτήρα²⁴.

Θα πρέπει να σημειωθεί, πως η ηθικότητα, εφόσον περικλείει στο εννοιολογικό της πλαίσιο εκείνα που ο άνθρωπος πρέπει να πράξει, την ενδεδειγμένη στάση ζωής, δεν θα ήταν δυνατό να μην ενταχθεί στους κόλπους της Φιλοσοφίας, της φιλοσοφικής επιστήμης και αναζήτησης. Ως εκ τούτου η Ηθική αποτελεί τομέα της Φιλοσοφίας, όπου με λογικά κριτήρια διεξάγεται προσπάθεια να αναδυθούν εκείνοι οι κανόνες συμπεριφοράς που αρμόζουν στον άνθρωπο.

Η έννοια της ηθικής κάτω από φιλοσοφική άποψη και ως επιστήμη είναι ουσιαστικά γέννημα του ελληνικού πνεύματος. Μια ιδιαίτερη ανάπτυξη γνώρισε στα χρόνια της αθηναϊκής

²³ Παπαδάκης Β., (2002), “Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία”, 4^η Έκδοση, Αθήνα, Ε. Μπένου

²⁴ Γεωργίου, Δ., (1995), “Διεθνές Εμπόριο”, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική

δημοκρατίας με πρωτοπόρο το Σωκράτη και ο οποίος αγωνιζόταν να δώσει αντικειμενική απάντηση σε καίρια ερωτήματα περί δικαιοσύνης, ανδρείας και νόμων. Η στάση ζωής που εφαρμόζει ο κάθε άνθρωπος εξελίσσεται μέσα στα ηθικά πλαίσια, που οριοθετούν το φάσμα των πράξεών του. Οι αντιλήψεις περί ηθικής όμως είναι αποτέλεσμα των επιδράσεων -συστηματικών και μη- που θα τύχει από το ευρύ κοινωνικό περιβάλλον.

Με διαφορετικά λόγια η ηθική είναι αποτέλεσμα παιδείας, αγωγής. Αυτές οι αντιλήψεις προκύπτουν από το φιλοσοφικό στοχασμό του Σωκράτη, ο οποίος αναφωνούσε ότι κανείς δεν είναι κακός με τη θέλησή του, αλλά την κακία του την οφείλει σε άγνοια του καλού. Έτσι λοιπόν ο μεγάλος φιλόσοφος αφιέρωσε τη ζωή του στην προσπάθεια διαπαιδαγώγησης των νέων, ώστε να κατανοήσουν την οδό του δέοντος, της ηθικής στάσης ζωής, που θα οδηγήσει στην προσωπική και κοινωνική ευημερία²⁵.

Προς την ίδια αντίληψη σχετικά με την ηθική κινείται και ο Σταγίριτης φιλόσοφος Αριστοτέλης, ο οποίος μας εξηγεί στο έργο του «*Ηθικά Νικομάχεια*», ότι η ηθική γεννιέται από τη συνήθεια, από όπου και το όνομα απέκτησε, που μικρή διαφορά παρουσιάζει το έθος²⁶. Οι ιδέες σχετικά με το καλό και το κακό, το έντιμο και το ανέντιμο, το δίκαιο και το άδικο παγιώνονται στην πορεία της ανθρώπινης ζωής και εκδηλώνονται μέσα από το πρακτικό πλέον «έθος», το ευρύ φάσμα δηλαδή των συστηματικών πράξεων της ανθρώπινης συμπεριφοράς²⁷.

Είναι επίσης αναγκαίο να αναφερθεί, πως το διευρυμένο εννοιολογικό περιεχόμενο της ηθικής καλύπτει, καθώς γίνεται αντιληπτό, αναρίθμητους επιμέρους τομείς δράσης του ανθρώπου, όπως την πολιτική πτυχή ενέργειάς του, την προσπάθεια ικανοποίησης υλικών

²⁵ Παπαδάκης Β., (2002), “Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία”, 4^η Έκδοση, Αθήνα, Ε. Μπένου

²⁶ Παπαδάκης Β., (2002), “Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία”, 4^η Έκδοση, Αθήνα, Ε. Μπένου

²⁷ Γεωργίου, Δ., (1995), “Διεθνές Εμπόριο”, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική

αναγκών, τον αγώνα κατάκτησης γνώσης²⁸. Ο φιλοσοφικός στοχασμός με την ιστορική του συνέχεια αγγίζει τη σύγχρονη εποχή και εφαρμόζεται ανάλογα. Η φιλοσοφία διαιρείται σήμερα σε πολλούς κλάδους, διότι αναφαίνονται νέα προβλήματα και τίθενται καινούρια ερωτήματα. Μερικά από αυτά υπήρχαν εν υπνώσει, η εποχή μας ωστόσο τα έκανε εκρηκτικά²⁹.

Από τον κλάδο της αξιολογίας βλασταίνουν θαλεροί κλώνοι όπως η «*Ηθική του επιχειρηματία*» ή η «*Ηθική των επιχειρήσεων*». Οι τρόποι και οι ρυθμοί ζωής μεταβάλλονται. Η αξία της ηθικής όμως παρουσιάζεται αδιάβλητη στο πέρασμα των ημερών. Η ηθική θεμελιώνει την ανθρώπινη ύπαρξη, ωθεί το άτομο στο να ανταπεξέλθει με σύνεση και επιτυχία στους εκάστοτε προβληματισμούς και στα πολύμορφα προβλήματα, που διαρκώς τίθενται ενώπιόν του.

Αδιαμφισβήτητο βέβαια έρεισμα των ανθρώπινων ενεργειών και ιδεών αποτελεί εν τέλει η ηθική. Με τον τρόπο ζωής που ακολουθεί τα χρηστά ήθη, τους διαχρονικούς και ασάλευτους ηθικούς κανόνες συμπεριφοράς, ο άνθρωπος παγιώνεται ως «πολιτικόν ζώνον» κατά τον Αριστοτέλη, ως ζωντανός οργανισμός δηλαδή που από τη φύση του είναι προορισμένος να ζει σε οργανωμένη κοινωνία. Η αξία της ηθικής επομένως δύναται να κριθεί ως αντικειμενικά αποδεκτή³⁰.

3.2. Λογιστική και η Σύνδεση της με την Κοινωνία και την Ηθική

Το μέγεθος και οι επιπτώσεις διαφόρων λογιστικών σκανδάλων σε επιχειρήσεις όλα αυτά τα χρόνια, είναι τέτοια που έχουν «ανοίξει» ξανά με τον εντονότερο τρόπο τη συζήτηση για τα ηθικά ζητήματα στο λογιστικό επάγγελμα. Το ερώτημα όμως που προκύπτει είναι ποια η σχέση

²⁸ Χολέβας Γ., (1997), “Διεθνείς Εμπορικές σχέσεις – Διεθνές Εμπόριο”, Εκδόσεις Interbooks

²⁹ Παπαδάκης Β., (2002), “Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία”, 4^η Έκδοση, Αθήνα, Ε. Μπένου

³⁰ Γεωργίου, Δ., (1995), “Διεθνές Εμπόριο”, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική

λογιστικής και ηθικής με όλα αυτά τα σκάνδαλα που διεξάγονται; Έχει νόημα να απαιτεί κανείς ηθική και υψηλό επαγγελματισμό στο λογιστικό επάγγελμα;

Με αυτές τις υποθέσεις μπορεί κανείς να προχωρήσει στο συμπέρασμα ότι λογιστική και ηθική, όπως επιχείρηση και ηθική, είναι έννοιες ασυμβίβαστες. Ως εκ τούτου, πρέπει να δούμε το ζήτημα αντίθετα. Και μόνο ότι εγείρονται ζητήματα επαγγελματισμού, παραβατικότητας και διάφορα άλλα δείχνει ότι η εφαρμογή της λογιστικής όχι μόνο δεν εξοβελίζει την ηθική, αλλά τη βάζει περισσότερο στο παιχνίδι.

Στην προσέγγισή των επιχειρηματικών σχετικά με την σύνδεση λογιστικής και ηθικής, θα πρέπει να κινηθεί κανείς σε δύο επίπεδα. Τη σύλληψη και την εφαρμογή των λογιστικών κανόνων και την δεοντολογία που μπορεί να επικρατεί. Οι λογιστικές τεχνικές θεωρούνται ως μια έγκυρη τεχνική παρουσίασης των μεγεθών μιας επιχείρησης. Ωστόσο, πρέπει κατ' αρχή να τεθεί το ερώτημα αν η επιστήμη και η εφαρμογή της λογιστικής είναι, όπως συνήθως προβάλλεται, ένα ουδέτερο κοινωνικά εργαλείο.

Αν και θα αποφεύγεται να επεκταθεί κανείς στο γενικότερο ερώτημα περί ουδετερότητας της επιστήμης, πρέπει να τονιστεί ότι δεν πρέπει να αναζητεί μόνο την καλύτερη τεχνική φόρμουλα στη λογιστική, δεν υπάρχει ένα ουδέτερο εργαλείο στα χέρια των ανθρώπων το οποίο αν γίνει διαφανές θα προσφέρει αυτομάτως ένα πλαίσιο δίκαιης και διαφανούς παρουσίασης των μεγεθών μιας εταιρείας³¹.

Υπάρχουν, για παράδειγμα συνέπειες που πρέπει να αποτιμηθούν στο σύνολο των φορέων που τίθενται σε διακινδύνευση από τη λειτουργία της επιχείρησης, με τη στενότερη ή την

³¹ Χολέβας Γ., (1997), “Διεθνείς Εμπορικές σχέσεις – Διεθνές Εμπόριο”, Εκδόσεις Interbooks

ευρύτερη έννοια όπως εργαζόμενοι, προμηθευτές, πελάτες, κοινότητα, περιβάλλον, αυτό που στην αγγλική ορολογία είναι γνωστό ως stakeholders.

Επομένως, σίγουρα χρειάζονται «εργαλεία», που να είναι όσο το δυνατόν επαρκέστερα και αντικειμενικότερα στη θεωρία και πράξη της λογιστικής. Λαμβάνοντας αυτό ως δεδομένο και προχωρώντας στο δεύτερο επίπεδο, την εφαρμογή της λογιστικής, τίθεται το ερώτημα αν μπορεί ή δεν μπορεί κανείς να καταλήξει σε ένα μοντέλο ηθικών αποφάσεων, που να έχει εφαρμογή στην πραγματικότητα της λειτουργίας μιας επιχείρησης.

Και σε αυτό το επίπεδο τα ηθικά διλήμματα και προβλήματα, που σχετίζονται με τη λογιστική θα έπρεπε να ιδωθούν σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, που αφορά την οικονομική και διοικητική διαχείριση, την ύπαρξη ή την ανυπαρξία εφαρμογής μοντέλων εταιρικής διακυβέρνησης, την εταιρική κουλτούρα εν γένει. Ένα έτοιμο ηθικό μοντέλο ή μια έτοιμη ηθική θεωρία δεν υπάρχει. Τόσο στο επίπεδο της θεωρίας όσο και στην πράξη, θα πρέπει κάθε φορά να κάνουμε έναν διαφορετικό συνδυασμό ηθικών εννοήσεων, ηθικών αρχών, διότι κάθε φορά ένα ηθικό δίλημμα και ένα πρόβλημα είναι διαφορετικό απ' ό,τι ήταν σε μια προηγούμενη εμφάνιση ενός παρόμοιου προβλήματος³².

Παρ' όλα αυτά, μπορεί κανείς να έχει μια ανάλυση των ηθικών παραμέτρων και άρα των σχετικών αποφάσεων απαντώντας σε τέσσερα βασικά ερωτήματα. Πρώτον, ποιο είναι το πραγματικό διακύβευμα και ποιος θα υποστεί τις επιδράσεις, δεύτερον, πώς θα επηρεάσει η απόφαση την ίδια την επιχείρηση, τρίτον, ποιοι είναι οι εξωτερικοί παράγοντες όπως νομοθεσία, αρχές, ανταγωνιστές, αγορά και διάφορα άλλα και τελικά, πώς θα μπορούσε κανείς να εφαρμόσει κάποιες ηθικές αρχές κατά περίπτωση διασφαλίζοντας τη δικαιοσύνη, τη λειτουργία εντός αποδεκτών ηθικών ορίων και τη μακροπρόθεσμη αξία για τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων.

³² Παπαδάκης Β., (2002), “Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία”, 4^η Έκδοση, Αθήνα, Ε. Μπένου

Συνεπώς, αυτό που μπορεί κάποιος να αναρωτηθεί είναι αν το πρόβλημα είναι ευρύτερο από το θέμα της λογιστικής και πρέπει να επεκταθεί στη συνολικότερη συζήτηση για την επιχειρηματική ηθική. Συνεπώς, σε κάτι τέτοιο θα πρέπει να απαντηθεί, πως η λογιστική είναι ανάγκη να ενταχθεί στην ευρύτερη συζήτηση για την επιχειρηματική ηθική, που διεθνώς είναι έντονη εδώ και τουλάχιστον δύο δεκαετίες, τόσο στο χώρο των πανεπιστημιακό όσο και στο χώρο των ίδιων των εταιρειών.

Στα πανεπιστήμια, στις οικονομικές σχολές ή τις σχολές διοίκησης επιχειρήσεων, για παράδειγμα, η επιχειρηματική ηθική αναπτύσσεται ως κλάδος της εφαρμοσμένης ηθικής φιλοσοφίας και κοινωνικής θεωρίας. Επιχειρεί να θεμελιώσει μια ανθρωπιστική, δίκαιη και ηθική σύλληψη της αποστολής, της λειτουργίας και των ευθυνών των επιχειρήσεων. Η απόπειρα περιλαμβάνει τη φιλοσοφική προσέγγιση της επιχειρηματικής και οικονομικής δραστηριότητας, τις σχέσεις μεταξύ των μετόχων και των stakeholders, έννοιας ιδιαίτερα σύγχρονης όπως εξηγήσαμε προηγουμένως, καθώς και το κατά πόσον πρέπει να παρεμβαίνει το κράτος και οι φορείς της δημόσιας εξουσίας στη ρύθμιση των σχέσεων αγοράς και κοινωνίας.

Στον κόσμο όμως των επιχειρήσεων, στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, έγκυρες δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το 50% των διευθυντικών στελεχών συνειδητοποιεί και δηλώνει ανοικτά ότι κάθε μέρα βρίσκεται ενώπιον ηθικών διλημάτων. Η ίδια η αγορά εδώ και τουλάχιστον μία δεκαετία, και περισσότερο, προσπαθεί να βρει το βηματισμό της, να βρει, πώς μπορεί να λύσει τα διλήμματα που δημιουργούνται μέσα από την ίδια της τη λειτουργία.

Επιπλέον θα πρέπει να ειπωθεί πως ολοένα και περισσότερες μικρότερες ή μεγαλύτερες επιχειρήσεις ενσωματώνουν στην εταιρική τους κουλτούρα την έννοια της ευθύνης (accountability) - όρος ο οποίος θα έπρεπε να γίνει κατανοητός, ως συνδυασμός της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, της ηθικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς, των υπηρεσιών προς το καταναλωτικό κοινό, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της εταιρικής διακυβέρνησης, των

εργασιακών σχέσεων, της ανάπτυξης της κοινότητας, των διαδικασιών διά βίου εκπαίδευσης του στελεχικού δυναμικού των επιχειρήσεων.

3.3. *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη των Επιχειρήσεων με Σκοπό την Σωστή Λειτουργία και τη Λογιστική Ορθότητα - Δεοντολογία*

Στην εποχή στην οποία ζούμε όλοι γύρω μας μπορούμε να παρατηρήσουμε ένα εργασιακό περιβάλλον, το οποίο διακατέχεται και χαρακτηρίζεται από ένα πλαίσιο εταιρικής ευθύνης και το οποίο βοηθά τους επιχειρηματίες αλλά και τους εργαζόμενους να διαχειριστούν και να δημιουργήσουν κάποιες αξίες για τις επιχειρήσεις τους. Ως *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη* θα πρέπει να ορίσουμε την ανάπτυξη της σωστής πολιτικής, πρακτικών και προγραμμάτων, τα οποία εξετάζουν αναλυτικά την επιχειρησιακή ηθική και διαφάνεια, τις διάφορες εργασιακές πρακτικές και σχέσεις, τα διάφορα περιβαλλοντολογικά συστήματα καθώς και συστήματα Ασφάλειας & Υγιεινής και τέλος τα ανθρώπινα δικαιώματα³³.

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι για μια επιχείρηση, η εφαρμογή της *Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης* σημαίνει ότι έχει ή αναπτύσσει τις σωστές πολιτικές και πρακτικές και προγράμματα τα οποία την βοηθούν να διατηρήσει ακέραιες τις κοινωνικές αξίες της εποχής μας. Μια επιχείρηση θα πρέπει να αναγνωρίσει ότι μια μακροπρόθεσμη επιτυχία εξαρτάται από τη δυνατότητά της να έχει την κατάλληλη πρόσβαση σε νέους πόρους καθώς και να δημιουργήσει νέες δυναμικές σχέσεις με τις κοινωνικές τάξεις, έτσι ώστε να διαχειριστεί σωστά και υπεύθυνα την οικονομική ανάπτυξη του τόπου, όπου βρίσκεται και λειτουργεί.

Κάποιοι επίσης κάνουν λόγο, σχετικά με τον όρο *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη*, πως θα μπορούσε να οριστεί ως ο άμεσος σκοπός, τον οποίο έχουν οι διάφορες επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση των διαφόρων περιβαλλοντικών και κοινωνικών θεμάτων της εποχής μας³⁴. Καθώς οι διάφορες επιχειρήσεις οι οποίες λειτουργούν στις μέρες μας ως διαφορετικές οντότητες και οι

³³ ΕΚΕ - Ελληνικό Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, 2009

³⁴ ΕΚΕ - Ελληνικό Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

οποίες είναι στενά συνδεδεμένες με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, στο οποίο εφαρμόζουν τις δραστηριότητες τους, θα λέγαμε ότι επηρεάζονται αλλά και επηρεάζουν τις καταστάσεις της χώρας αλλά και του χώρου που δραστηριοποιούνται.

Γι' αυτόν λοιπόν τον λόγο θα πρέπει να εφαρμόσουν μια στρατηγική, η οποία θα τους επιτρέπει να λάβουν αλλά και να αναγνωρίσουν την ευθύνη, την οποία φέρουν ως προς το περιβάλλον αλλά και την ευρύτερη κοινωνία. Το σύστημα αυτό της στρατηγικής, το οποίο και καλούνται να εφαρμόσουν, ονομάζεται *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη* όπως αναφέρθηκε ήδη στις παραπάνω σελίδες. Θα πρέπει λοιπόν να δείχνουν το αντίστοιχο σεβασμό ως προς τις διάφορες αρχές και αξίες σχετικά με τον πολιτισμό μας αλλά και τις ανθρώπινες αξίες και αξιοπρέπεια, η οποία σχετίζεται άμεσα με το βιοτικό μας επίπεδο, διαμορφώνοντας έτσι μια καλύτερη ποιότητα ζωής, η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα την διατήρηση των αξιών αυτών αλλά και το σεβασμό προς τον άνθρωπο.

Για τις περισσότερες εταιρίες, οι οποίες λειτουργούν στις μέρες μας, θα λέγαμε ότι μια σωστή διαχείριση του τομέα της Εταιρικής Κοινωνικής τους Ευθύνης δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως ένα απλό κόστος ή ένα βάρος όπου οι επιχειρήσεις αυτές πρέπει να επωμιστούν, αλλά ως μια αντίληψη και ιδέα, η οποία πρέπει να εφαρμοστεί από όλες αυτές λαμβάνοντας υπόψη την άψογη επιχειρηματική τους συμπεριφορά αλλά και τον σεβασμό των αξιών του κοινωνικού συνόλου.

Το ζητούμενο δεν είναι μόνο να είναι κάποιος καλός γείτονας και να σέβεται τους ανθρώπους που μένουν δίπλα του, αλλά και ως επιχειρηματίας να εφαρμόζει τις ίδιες αρχές και στην επιχείρησή του και να σέβεται αντιστοίχως τις αρχές αυτές και αξίες. Θα μπορούσαμε λοιπόν συμπερασματικά να πούμε ότι η *Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη* αποτελεί μια συνεχή δέσμευση των επιχειρήσεων για σωστή συμπεριφορά με ηθικό τρόπο, ο οποίος τις βοηθά να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξή τους, βοηθώντας συγχρόνως στην βελτίωση της ζωής των υπαλλήλων αλλά και των οικογενειών τους, στην κοινωνία όπου ζουν και εργάζονται.

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι μια σωστή εφαρμογή της *Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης* από μέρους των επιχειρήσεων μπορεί να οδηγήσει σε μια διαδικασία η οποία απαιτεί συγκεκριμένη δέσμευση αυτών για συνεργασία και σεβασμό των ηθικών αξιών³⁵.

3.4. Ποια η Έννοια της Ελεγκτικής – Ελεγκτικών Προτύπων στις Επιχειρήσεις με Σκοπό την Εφαρμογή Ηθικής και Σωστής Δεοντολογίας

Η Ελεγκτική είναι ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της Λογιστικής. Ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων, που αφορούν τη διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην επαλήθευση της ειλικρίνειας των ισχυρισμών και των διαβεβαιώσεων τρίτων. Οι ισχυρισμοί αυτοί αφορούν κατά κανόνα οικονομικά ζητήματα³⁶.

Η Ελεγκτική, ως επιστημονικός κλάδος παράγει καινούργια γνώση μέσα από τη διεξαγωγή ορθολογικής και μεθοδικής έρευνας και εξασφαλίζει την έγκυρη παρουσίαση των νέων γνώσεων. Η σύγχρονη Ελεγκτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις πιο βασικές επιστήμες της διοίκησης οικονομικών μονάδων, όπως την Οικονομική, Στατιστική, Νομική και Πληροφορική. Από τις επιστήμες αυτές, η Ελεγκτική αντλεί τη σύγχρονη μεθοδολογία για την ικανοποιητική επίλυση θεμάτων που αναφέρονται στο υποκείμενο και το αντικείμενο των ελέγχων και στην ελεγκτική εργασία.

Η Ελεγκτική είναι, επίσης, τεχνική. Αξιοποιεί την καινούργια γνώση, που παράγει ο επιστημονικός κλάδος της, για να ικανοποιήσει πρακτικές ανάγκες ελέγχου και συγκεκριμένα, για να καθορίσει πρότυπα και ελεγκτικές διαδικασίες που εξασφαλίζουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Η τεχνική αναζητά τη σχέση που υπάρχει στο συγκεκριμένο σκοπό (π.χ. ελεγκτική διαδικασία) και που οδηγεί στην επίτευξη του σκοπού αυτού. Αν θεωρηθεί η Επιχείρηση ως μία μορφή οργάνωσης προσώπων και μέσων, προκειμένου να επιδιώξει συγκεκριμένους στόχους, η

³⁵ ΕΚΕ - Ελληνικό Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, 2009

³⁶ Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001, “*Σύστημα Οργανώσεων Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων*”, Αθήνα

επιδίωξη αυτή στηρίζεται από διαδικασίες και δεδομένα, που καθοδηγούν και προσανατολίζουν τις ενέργειές της.

Στη δεδομένη περίπτωση, διαδικασία είναι μία αλληλοδιαδοχή ενεργειών προκειμένου να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, σύμφωνα με το σχεδιασμό της επιχείρησης. Κάθε ενέργεια εκτελείται αποτελεσματικότερα όταν τα δεδομένα (κανονισμοί, συστήματα πληροφόρησης, οργανωτική δομή, προσδιορισμός καθηκόντων και θέσεων κ.λπ.), που τη στηρίζουν, εγγυώνται την εξέλιξη της και διασφαλίζουν τον έλεγχο, είναι τα κατάλληλα. Ορίζεται, λοιπόν, ο έλεγχος ως ένα σύνολο αξιολογήσεων που εφαρμόζονται, προκειμένου να εκφρασθεί μία αντικειμενική κρίση -σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές- για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους.

Δεδομένου ότι οι διοικούντες μια επιχείρηση δεν είναι πάντα δυνατόν να έχουν την άμεση επίβλεψη των ενεργειών, αλλά την αναθέτουν σε στελέχη που μεσολαβούν, ο κίνδυνος ανακολουθιών και παρεκκλίσεων σε σχέση με ότι έχει προβλεφθεί και με αυτό που πραγματοποιείται, είναι προφανής. Τις παρεκκλίσεις αυτές, οι διοικούντες θα συνειδητοποιήσουν καθυστερημένα, από τις δυσμενείς συνέπειές τους. Γίνεται λοιπόν αναγκαίο να αξιολογηθεί επίσης το σύστημα οργάνωσης και το σύστημα πληροφόρησης της επιχείρησης ώστε να επαληθευθεί ότι:

- *Το σύστημα οργάνωσης της επιχείρησης αποδίδει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.*
- *Το σύστημα πληροφόρησης, παράγει δεδομένα που απεικονίζουν ορθά την πραγματικότητα και επιτρέπουν στους χρήστες τους να διαθέτουν στοιχεία κατάλληλα για τις ανάγκες τους.*
- *Η κριτική εξέταση των συστημάτων πληροφόρησης είναι αναπόσπαστη από αυτήν του συστήματος οργάνωσης που παράγει και χρησιμοποιεί την πληροφόρηση.*

- *Γι' αυτό ορίζεται ακόμη ο έλεγχος ως η διαδικασία που κρίνει την αξιοπιστία και την ποιότητα της παραγόμενης από την επιχείρηση πληροφορίας.*

3.5. Ιστορική Αναδρομή στην Ελεγκτική και τα Ελεγκτικά Πρότυπα στις Επιχειρήσεις με Σκοπό την Διαφάνεια και την Ηθική

Ιστορικά, η ελεγκτική πρακτική με τα ελεγκτικά πρότυπα προηγήθηκε της ελεγκτικής επιστήμης. Δείγματα ελέγχου παρουσιάζονται στα πρώτα χρόνια της οικονομικής δραστηριότητας του ανθρώπου και ιδιαίτερα όταν εμφανίστηκαν οι πρώτες ανταλλαγές αγαθών μεταξύ ατόμων ή διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Η ανάγκη εφαρμογής διαφόρων μέτρων ελέγχου κατά τις συναλλαγές έγινε ιδιαίτερα αισθητή με την εισαγωγή και την αναγνώριση του χρήματος ως μονάδας μέτρησης αξιών, ως απόθεμα πλούτου. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούσαν στην παροχή αξιόπιστων πληροφοριών για τις συναλλαγές, στη διαφύλαξη και τη σωστή διαχείριση του πλούτου και στην προστασία των συμβαλλόμενων.

Στην Βαβυλώνα το 3000 π.χ. υπήρχαν εμπορικοί νόμοι, που καθόριζαν τον τρόπο διενέργειας των συναλλαγών. Ο γραμματέας, που σημείωνε πάνω σε μεγάλες πλάκες τις μεγάλες συναλλαγές και τις νομιμοποιούσε με την υπογραφή του, ήταν ο Πραγματογνώμων – Λογιστής της εποχής εκείνης. Στην αρχαία Αίγυπτο οι Φαραώ είχαν ορίσει τους «Επιστάτες» για τον έλεγχο της παραγωγής σιτηρών, προκειμένου να προσδιοριστεί η φορολογητέα ύλη. Τηρούσαν υποτυπώδεις λογαριασμούς και ασκούσαν στοιχειώδεις ελέγχους για την αριθμητική τους ακρίβεια.

Αργότερα, στην αρχαία Ελλάδα συναντάται ο θεσμός του ελεγκτή της διαχείρισης του δημοσίου πλούτου. Συγκεκριμένα, στην Αθήνα λειτουργούσε το Σώμα Ελεγκτών (αναθεωρητών), που αποτελείται από 10 εφόρους, εκλεγμένους από το Λαό, οι οποίοι ονομάζονταν «εύθνηοι» και είχαν αρμοδιότητα τον έλεγχο των λογαριασμών των αρχόντων που αποχωρούσαν από το αξίωμα τους. Κύριο έργο του σώματος ήταν ο έλεγχος της ορθότητας της

διαχείρισης του πλούτου των πόλεων, των ναών κ.λπ. Επίσης, λειτουργούσε το Σώμα ή Συνέδριο λογιστών για την επίβλεψη των οικονομικών του Κράτους. Οι λογιστές διενεργούσαν ελέγχους στους δημόσιους Ταμίες και όσοι από αυτούς παρανομούσαν, οδηγούνταν στη Δικαιοσύνη.

Ανάλογα σώματα ελεγκτών υπήρχαν στην εποχή της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Ο έλεγχος των οικονομικών του Κράτους είχε ανατεθεί στους ύπατους ή κήνσορες ή Ταμίες, οι οποίοι εξέταζαν τους λογαριασμούς των επαρχιών και είχαν την επίβλεψη του δημόσιου θησαυρού. Κυρίως, οι Ρωμαίοι είχαν υιοθετήσει τις διάφορες πρακτικές τήρησης λογαριασμών των δημόσιων οικονομικών, του ελέγχου των διαχειριστών της δημόσιας περιουσίας και της απόδοσης ευθυνών που ακολουθούσαν οι Έλληνες. Στο Βυζάντιο, ο θεσμός των ελεγκτών ισχυροποιήθηκε λόγω της εκτενούς παρέμβασης του κράτους στην οικονομική ζωή. Οι ελεγκτές ήταν υπεύθυνοι για την εξακρίβωση της ακρίβειας των λογαριασμών του δημοσίου και τη σωστή διαχείριση του τεράστιου κρατικού πλούτου. Οι εξελίξεις της ελεγκτικής πρακτικής, στην περίοδο αυτή, δε θεωρούνται αξιοσημείωτες.

Τα πρώτα χρόνια του μεσαίωνα, στη Δυτική Ευρώπη, η Ελεγκτική παρέμεινε στάσιμη ή σε πολλές περιπτώσεις ατόνησε. Αργότερα, η εμπορική άνθηση που παρουσίασαν οι ιταλικές πόλεις, έδωσε νέα ώθηση στο θεσμό του ελέγχου. Η εξάπλωση της δράσης πολλών εμπορικών επιχειρήσεων στις γνωστές τότε χώρες προκάλεσε την ανάθεση εμπορικών αποστολών σε τρίτους και δημιούργησε την ανάγκη ελέγχου του έργου των τρίτων. Έτσι, άρχισε να αναγνωρίζεται ο ρόλος, που μπορεί να διαδραματίσει ο έλεγχος στον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα.

Η σπουδαιότητα αυτού του ρόλου έγινε ιδιαίτερα σαφής όταν οι επιχειρήσεις εφάρμοσαν το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα και αναζητούσαν τρόπους διαπίστωσης της ειλικρίνειας των λογαριασμών τους. Το διπλογραφικό σύστημα αποτελεί και σήμερα, σημαντικό μέσο

επαλήθευσης του ελέγχου, καθώς η ορθολογική λειτουργία του επιτρέπει την επαλήθευση της ακρίβειας των πληροφοριών και τη διασταύρωση της αντικειμενικότητας του³⁷.

Η Ελεγκτική και ο θεσμός των ελεγκτών, όπως τον γνωρίζουμε σήμερα, αναπτύχθηκαν στη Μ. Βρετανία, η οποία αναγνώρισε πολύ νωρίτερα από τα άλλα κράτη τη σπουδαιότητα του ελέγχου στην ανάπτυξη και στην αποτελεσματική διαχείριση των επιχειρήσεων βιομηχανίας και διεθνούς εμπορίου. Ο εταιρικός νόμος του 1864 αναγνωρίζει την ανάγκη ενίσχυσης της αξιοπιστίας των πληροφοριών που περιέχουν οι λογαριασμοί και ορίζει τις βασικές αρχές ενός οργανωμένου και κοινωνικά σεβαστού ελεγκτικού επαγγέλματος.

Επίσης, στο Υπουργείο Οικονομικών της Αγγλίας είχε καθιερωθεί το πρώτο κατάστιχο να φυλάσσεται από τον θησαυροφύλακα, ένα δεύτερο από τον Γραμματέα της Καγκελαρίας και ένα τρίτο από τον αντιπρόσωπο του Βασιλιά. Η πρώτη εμφάνιση του όρου «Auditor» (ελεγκτής) έγινε την εποχή του Εδουάρδου του Α΄, όπου οι καταχραστές, κατά την μαρτυρία των ελεγκτών, οδηγούνταν στη φυλακή.

Στη Γαλλία ιδρύθηκε, στα τέλη του 17ου αιώνα το Ελεγκτικό Συνέδριο του Παρισιού για τον έλεγχο των Εθνικών Λογαριασμών. Η πρώτη Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών ιδρύθηκε το 1851 στη Βενετία με τίτλο «Collegio dei Raxonati», η οποία ήταν κρατικός θεσμός με μεγάλη επιρροή. Στην Αγγλία, στις αρχές του 19ου αιώνα, εισάγεται ο θεσμός των Ορκωτών Λογιστών (Chartered Accountants), ο οποίος, παράλληλα υποστηρίζεται από την Αγγλική νομοθεσία. Παράλληλα, ιδρύονται οι κατωτέρω επαγγελματικές ενώσεις των Ορκωτών Λογιστών :

- «*Society of Accountants in Edinburgh*» (1854), το οποίο μετονομάστηκε σε «*Institute of Chartered Accountants in Scotland*».
- «*Institute of Chartered Accountants in England and Wales*» (1880)

³⁷ Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001, “Σύστημα Οργανώσεων Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων”, Αθήνα

- «*Society of Incorporated Accountants and Auditorς*» (1885), το οποίο συγχωνεύτηκε το 1957 με τις λοιπές ενώσεις.
- «*Institute of Chartered Accountants in Ireland*».

Σταθμό στην εξελικτική πρόοδο της τεχνικής του ελέγχου αποτέλεσε η αποκάλυψη, το έτος 1937 στις ΗΠΑ, της πρωτοφανούς υποθέσεως Mc KESSON και ROBBINS, από την οποία τα Ινστιτούτα Ελεγκτών των ΗΠΑ διαπίστωσαν την επιτακτική ανάγκη της καθιέρωσης δύο νέων βασικών ελεγκτικών διαδικασιών: α) της επαλήθευσης των ενσώματων περιουσιακών στοιχείων δια πραγματικών καταμετρήσεων και β) της επιβεβαίωσης των απαιτήσεων και υποχρεώσεων απευθείας προς τον ελεγκτή αλληλογραφίας. Οι βασικές αυτές ελεγκτικές διαδικασίες υιοθετήθηκαν στη συνέχεια από τη Μεγάλη Βρετανία και σταδιακά από όλες τις προηγμένες χώρες³⁸.

Συγχρόνως, η εκβιομηχάνιση της παγκόσμιας οικονομίας, που είχε αρχίσει την ίδια περίοδο (πρώτες δεκαετίες του 1900), δημιούργησε σταδιακά τις μεγάλες οικονομικές μονάδες, οι διοικητικές και διαχειριστικές ανάγκες των οποίων επέβαλαν την εισαγωγή, σε αυτές, του εσωτερικού ελέγχου και της συστηματικής λογιστικής οργανώσεως, η βαθμιαία καθιέρωση και συστηματοποίηση των οποίων διαφοροποίησε τις αντιλήψεις για τις ελεγκτικές διαδικασίες και την έκταση του εξωτερικού ελέγχου. Εξάλλου, η αλματώδης τεχνολογική εξέλιξη στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και η καθολική χρησιμοποίησή τους στη λογιστική οργάνωση, επέβαλε την υιοθέτηση ειδικών διαδικασιών ελέγχου.

Στην Ελλάδα μέχρι το έτος 1955, δεν γινόταν, κατά γενική ομολογία, κανένας ουσιαστικός έλεγχος επί των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, που γινόταν εντονότερο λόγω της ανάπτυξης των

³⁸ Δ. Φάκος, 2004, «Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων», Αθήνα

Ελληνικών επιχειρήσεων, ιδρύθηκε την 19.11.1956 με το Ν.Δ. 3320/1955, το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (ΣΟΛ), του οποίου την οργανωτική δομή και τεχνική υποστήριξη είχαν αρχικά, επιμεληθεί Άγγλοι Ορκωτοί Λογιστές.

Τα βασικά όργανα του ΣΟΛ ήταν το Εποπτικό Συμβούλιο και η Διοικούσα Επιτροπή. Το Εποπτικό Συμβούλιο, που απαρτιζόταν από πέντε (5) μέλη, διοριζόταν από την πολιτεία με πρόεδρο Καθηγητή της Λογιστικής ή ανώτατο Δικαστικό Λειτουργό και μέλη τρεις (3) εκπροσώπους των Υπουργείων Ανάπτυξης, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και τον εκάστοτε πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής. Το Εποπτικό Συμβούλιο ήταν αρμόδιο:

- *Για την γενική εποπτεία του ελεγκτικού επαγγέλματος*
- *Για τη διαχείριση των οικονομικών του ΣΟΛ*
- *Για την πρόσληψη νέων μελών με γραπτές και προφορικές εξετάσεις, καθώς και για την μετέπειτα προαγωγή τους (οι προσλήψεις και οι προαγωγές των μελών δημοσιεύονταν στο ΦΕΚ)*
- *Για την άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας*

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Εποπτικό Συμβούλιο δεν είχε από το Νόμο, καμία απολύτως ανάμειξη στο ελεγκτικό έργο των Ορκωτών Λογιστών. Η Διοικούσα Επιτροπή, που απαρτιζόταν από τέσσερα (4) μέλη και τον Πρόεδρό της, εκλεγόταν, με ξεχωριστές ψηφοφορίες, από την Ολομέλεια των Ορκωτών Λογιστών. Ένα μέλος της Επιτροπής αυτής ήταν βοηθός Ορκωτός Λογιστής, που εκλεγόταν από το Σύλλογο των Μελών του Σώματος.

Ο Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής ήταν και μέλος του Εποπτικού Συμβουλίου του ΣΟΛ. Κύριο έργο της Διοικούσας Επιτροπής ήταν η διοικητική μέριμνα του ΣΟΛ, καθώς και η τεχνική υποστήριξη του ελεγκτικού έργου. Η εκλογή των Ορκωτών Λογιστών, από τις

ελεγχόμενες επιχειρήσεις, γινόταν από πίνακα έξι (6) Ορκωτών Λογιστών, που έστελνε το Εποπτικό Συμβούλιο στις επιχειρήσεις για το σκοπό αυτό³⁹.

Ο Ορκωτός Λογιστής δεν είχε καμία ανάμειξη στο θέμα καθορισμού της αμοιβής του ελέγχου, η οποία καθοριζόταν από το Εποπτικό Συμβούλιο του ΣΟΛ, ανάλογα του χρόνου απασχολήσεως των Ελεγκτών και κατατίθετο υποχρεωτικά σε ειδικό λογαριασμό της Τραπέζης της Ελλάδος, από όπου αντλούνταν από το Εποπτικό Συμβούλιο τα απαραίτητα ποσά για την καταβολή της μηνιαίας μισθοδοσίας των μελών και την πληρωμή των λοιπών δαπανών (ενοίκια γραφείων κ.λπ.)

Με την οργανωτική αυτή δομή του ΣΟΛ εξασφαλιζόταν η απόλυτη ανεξαρτησία των Ορκωτών Λογιστών έναντι των ελεγχόμενων, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή, που πρέπει να διέπει τον έλεγχο των επιχειρήσεων ώστε να μπορεί να αναγορεύεται ο θεσμός της κάθε Κοινωνίας. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Σώμα Ορκωτών Λογιστών συμμετείχε στην Διεθνή Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων της IFAC και συνέβαλε ενεργά στη σύνταξη των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, τα οποία, με την επιμέλεια των Ορκωτών Λογιστών μεταφράστηκαν στην Ελληνική γλώσσα και διανεμήθηκαν δωρεάν σε όλες τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις.

Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί η ουσιαστική συμβολή των Μελών του Σώματος Ορκωτών Λογιστών στην κατάρτιση του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων των Ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των Τραπεζών, τα οποία αποτέλεσαν σημαντικό σταθμό στην εξέλιξη της Λογιστικής Επιστήμης στη χώρα μας και βασίστηκαν, σχεδόν στο σύνολό τους, στις σύγχρονες γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Από τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη μακροχρόνια εξελικτική πορεία του ελεγκτικού επαγγέλματος, όπως περιγράφεται συνοπτικά στα

³⁹ Δ. Φάκος, 2004, “Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων”, Αθήνα

προηγούμενα, διαμορφώνονται οι αρχές και οι κανόνες της Ελεγκτικής, που κατά καιρούς υιοθετούνται επισήμως από τα Ινστιτούτα Ελεγκτών και αποτελούν τα ελεγκτικά πρότυπα (standards).

3.6. Το Αντικείμενο του Ελέγχου στις Επιχειρήσεις με την Εφαρμογή Ελεγκτικών Προτύπων και την Απόδειξη Ηθικής και Διαφάνειας

Αντικείμενο του ελέγχου και των ελεγκτικών προτύπων που εφαρμόζονται είναι, κατά κανόνα, η οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας. Ως ξένη περιουσία εννοούμε την περιουσία οποιουδήποτε νομικού προσώπου, αλλά και φυσικού προσώπου, έναντι των τρίτων που τη διαχειρίζονται⁴⁰. Ειδικότερα :

- *Η περιουσία της ανώνυμης εταιρείας, (και γενικότερα οποιασδήποτε εταιρείας), είναι ξένη περιουσία έναντι όλων των οργάνων της που τη διαχειρίζονται (Δ.Σ., Διευθυντικά στελέχη και υπάλληλοί της).*
- *Η περιουσία οποιουδήποτε Οργανισμού ή Ιδρύματος και γενικά Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (Νοσοκομείου, Κοινοφελούς Ιδρύματος, Ασφαλιστικού Ταμείου κ.λπ.), είναι ξένη περιουσία έναντι όλων των συλλογικών οργάνων του (Δ.Σ. ή άλλων οργάνων) και των υπαλλήλων του, που τη διαχειρίζονται.*

Και στην ατομική επιχείρηση ακόμα, γίνεται διαχείριση ξένης περιουσίας. Όχι μόνο οι υπάλληλοι της ατομικής επιχείρησης διαχειρίζονται ξένη περιουσία, αλλά και ο ιδιοκτήτης επιχειρηματίας είναι διαχειριστής ξένης περιουσίας, ως προς τις υποχρεώσεις της επιχείρησης του δηλαδή τα ξένα κεφάλαια της, τα οποία, κατά κανόνα, είναι πολύ μεγαλύτερα από τα δικά της κεφάλαια. Όπως είναι αυτονόητο, για να είναι εφικτός ο έλεγχος είναι απαραίτητο η οικονομική διαχείριση της ξένης περιουσίας να απεικονίζεται λογιστικώς, σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της Λογιστικής. Συνεπώς, ο έλεγχος είναι στενά συνυφασμένος με ύπαρξη

⁴⁰ Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001, “Σύστημα Οργανώσεων Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων”, Αθήνα

οικονομικής διαχείρισεως ξένης περιουσίας που να απεικονίζεται λογιστικώς. Η λογιστική καταγράφει και παρακολουθεί τις πράξεις της οικονομικής διαχείρισεως και η ελεγκτική τις ελέγχει⁴¹.

Πιο συγκεκριμένα, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο ο τρόπος και η αξιοπιστία της μέτρησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών μεγεθών που συνιστούν την εικόνα μιας χρηματοοικονομικής μονάδας. Πιο απλά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι επαληθεύεται ο απολογισμός (αναφορά) των υπευθύνων να δώσουν λογαριασμό στους έχοντες έννομο συμφέρον γι' αυτό. Στα πλαίσια αυτά ελέγχεται, το λογιστικό σύστημα, βάσει του οποίου γίνεται η αρχική μέτρηση και αναφορά, καθώς επίσης και η οργάνωση της μονάδας, οι αρχές λειτουργίας της και η επάρκεια παραπλήσιων του λογιστικού συστήματος συστημάτων.

3.7. Βασικοί Σκοποί του Ελέγχου – Λογιστικών Ελεγκτικών Προτύπων στις Επιχειρήσεις με Στόχο την Επίτευξη Ηθικής

Ως βασικοί σκοποί του ελέγχου, γενικά, μπορούν να αναφερθούν τα εξής :

- *Η πρόληψη ακουσίων ή εκουσίων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων. Πρόκειται για το καλούμενο προληπτικό έλεγχο, ο οποίος διενεργείται προ ή κατά την εκτέλεση της διαχειριστικής πράξεως και της λογιστικής της απεικονίσεως. Ο έλεγχος αυτός διενεργείται, κατά κύριο λόγο, από εσωτερικό ελεγκτή.*
- *Η αποκάλυψη και καταστολή ακουσίων ή εκουσίων σφαλμάτων, απατών και καταδολιεύσεων. Πρόκειται για τον καλούμενο κατασταλτικό έλεγχο, ο οποίος διενεργείται μετά την εκτέλεση της διαχειριστικής πράξεως και της λογιστικής της απεικονίσεως. Ο έλεγχος αυτός ασκείται κατά κύριο λόγο από εξωτερικό ελεγκτή.*

⁴¹ Δ. Φάκος, 2004, “Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων”, Αθήνα

- *Η πιστοποίηση, μετά από συστηματικό έλεγχο, περί της ακρίβειας και ειλικρίνειας των ετησίων οικονομικών καταστάσεων (ισολογισμού, αποτελεσμάτων χρήσεως, πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων και προσαρτήματος). Το έργο αυτό ανήκει αποκλειστικά στον εξωτερικό ελεγκτή.*

Τονίζεται ότι η βασική επιδίωξη του εξωτερικού ελέγχου, ο τελικός σκοπός του, είναι να πληροφορήσει τους ενδιαφερόμενους (μετόχους, τρίτους, προσωπικό, κράτος) αν οι οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας, σαν σύνολο, παρουσιάζουν την αληθινή εικόνα της περιουσιακής της κατάστασης και των οικονομικών της αποτελεσμάτων. Βέβαια, για να φθάσει ο έλεγχος στον τελικό αυτό σκοπό του, έχει ερευνήσει, με την εφαρμογή σχετικών ελεγκτικών διαδικασιών, εκτός από τα άλλα, και αν τυχόν υπάρχουν ουσιώδη λάθη, κλοπές ή καταδολιεύσεις, γιατί μέσα από τους βασικούς σκοπούς του ελέγχου είναι και ο εντοπισμός αυτών, ουσιώδους όμως σημασίας.

Αν και στους άμεσους στόχους του ελέγχου δεν περιλαμβάνεται η ανεύρεση μικροκλοπών και εσκεμμένων ή μη σφαλμάτων επουσιώδους σημασίας, ωστόσο και ο κίνδυνος αυτός καλύπτεται από την επισήμανση των ανεπαρκειών και κενών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και γενικά από το ότι η ύπαρξη και μόνο του ελέγχου, αποτελεί σημαντικό αποτρεπτικό παράγοντα διαπράξεως λογιστικών και διαχειριστικών λαθών και ανωμαλιών, γι' αυτό, εξάλλου, και το κόστος του ελέγχου χαρακτηρίζεται ως «ασφάλιστρο» κατά των κινδύνων αυτών.

3.8. *Είδη Ελέγχων Μέσω Εφαρμογής Λογιστικών Ελεγκτικών Προτύπων*

Η κατηγοριοποίηση των ελέγχων μπορεί να γίνει με βάση το στοιχείο στο οποίο επιλέγει να δώσει βάση ο κάθε έλεγχος. Έτσι υπάρχει⁴² :

Χρηματοοικονομικός έλεγχος. Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος είναι ο γνωστός έλεγχος για την διαπίστωση της ορθής παρουσίασης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των οικονομικών μεγεθών που αφορούν στη θέση και στα αποτελέσματα της δράσεως των οικονομικών μονάδων. Ο χρηματοοικονομικός έλεγχος ελέγχει βασικά την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του λογιστικού συστήματος της ελεγχόμενης μονάδας στη μέτρηση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των αποτελεσμάτων της.

Λειτουργικός έλεγχος. Κατά τον λειτουργικό έλεγχο επιδιώκεται να αξιολογηθεί κατά πόσο μια λειτουργία, συνολική ή αποσπασματική και όχι απαραίτητα χρηματοοικονομικής φύσεως, εκτελείται σύμφωνα με κάποια δεοντολογικά ή επιστημονικά κριτήρια και αρχές του συγκεκριμένου κλάδου, αλλά και σύμφωνα με τις γενικότερες επιχειρησιακές και διοικητικές αρχές (κανονισμούς, εγχειρίδια διαδικασιών, κ.λπ.)

Έλεγχος αποδοτικότητας. Ο έλεγχος αποδοτικότητας απασχολεί, κυρίως, τους εσωτερικούς ελεγκτές και ενδιαφέρεται για το αν μια διαδικασία ή λειτουργία σε έναν οργανισμό φέρνει τα αποτελέσματα για τα οποία έχει εγκαθιδρυθεί ή συμβάλλει θετικά στη λειτουργία του συνολικού συστήματος στο οποίο είναι και αυτή ενταγμένη.

Έλεγχος συμμόρφωσης. Ο έλεγχος συμμόρφωσης σκοπό έχει τη διαπίστωση της συμμόρφωσης με κάποιους προσυμφωνημένους όρους ή προδιαγεγραμμένες διαδικασίες των εμπλεκόμενων μερών (π.χ. συμμόρφωση προς τους όρους δανειακών συμβολαίων, συμβολαίων συνεργασίας ή χρήση δικαιωμάτων ευρεσιτεχνιών, επιχορηγήσεων, προδιαγραφών έργων κ.λπ.).

⁴² Ν. Γ. Πρωτοψάλτης, 2001, “Σύστημα Οργανώσεων Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων”, Αθήνα

Ειδικοί έλεγχοι. Ειδικός έλεγχος μπορεί αν είναι κάθε έλεγχος ο οποίος δεν εμπίπτει σε μία από τις παραπάνω συγκεκριμένες κατηγορίες, αρκεί να έχει την ικανότητα (εξειδίκευση) ο ελεγκτής να τον διεκπεραιώσει. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκει και ο δικαστικός έλεγχος του άρθρου 634 του Κώδικα Πολιτικής Οικονομίας, τον οποίον έχουν δικαίωμα να ζητήσουν ομάδες που έχουν έννομο συμφέρον σε ανώνυμες εταιρείες και διενεργείται από τον ορκωτό ελεγκτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

4. Κεφάλαιο 4^ο: Επίλογος

Λογιστική ή στα αγγλικά *Accounting* θεωρείται και είναι η επιστήμη εκείνη η οποία συστηματικά καταγράφει αλλά και ποσοτικοποιεί όλα τα μεγέθη μιας επιχείρησης ή επιχειρηματικής μονάδας σε χρηματικές μονάδες. Η λογιστική επιστήμη επίσης, χωρίζεται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με το σκοπό και τις πληροφοριακές ανάγκες ποιών ομάδων ενδιαφερομένων εξυπηρετεί κάθε φορά.

Το κάθε Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα αποτελεί το σύστημα Διαχείρισης και Αξιοποίησης των λογιστικών στοιχείων μιας επιχείρησης. Είναι η εφαρμογή ενός πληροφοριακού συστήματος, που συμβάλλει στην συντονισμένη και ενοποιημένη λειτουργία των τμημάτων της εταιρείας. Πιο συγκεκριμένα, Λογιστικό Πληροφοριακό Σύστημα είναι ένα ενιαίο λογισμικό, που συνδέει τις διάφορες λειτουργίες των τμημάτων της επιχείρησης, ενώ παράλληλα παρέχει τη δυνατότητα συλλογής και άμεσης επεξεργασίας των δεδομένων, που χρειάζεται η επιχείρηση για την αποδοτικότερη λειτουργία της στο εσωτερικό και εξωτερικό της περιβάλλον.

Θα πρέπει να σημειωθεί, πως η ηθικότητα εφόσον περικλείει στο εννοιολογικό της πλαίσιο εκείνα που ο άνθρωπος πρέπει να πράξει, την ενδεδειγμένη στάση ζωής, δε θα ήταν δυνατό να μην ενταχθεί στους κόλπους της Φιλοσοφίας, της φιλοσοφικής επιστήμης και αναζήτησης. Ως εκ τούτου η Ηθική αποτελεί τομέα της Φιλοσοφίας, όπου με λογικά κριτήρια διεξάγεται προσπάθεια να αναδυθούν εκείνοι οι κανόνες συμπεριφοράς, που αρμόζουν στον άνθρωπο.

Το μέγεθος και οι επιπτώσεις διαφόρων λογιστικών σκανδάλων σε επιχειρήσεις όλα αυτά τα χρόνια, είναι τέτοια που έχουν «ανοίξει» ξανά με τον εντονότερο τρόπο τη συζήτηση για τα ηθικά ζητήματα στο λογιστικό επάγγελμα. Το ερώτημα όμως που προκύπτει είναι ποια η σχέση

λογιστικής και ηθικής με όλα αυτά τα σκάνδαλα που διεξάγονται; Έχει νόημα να απαιτεί κανείς ηθική και υψηλό επαγγελματισμό στο λογιστικό επάγγελμα;

Στον κόσμο όμως των επιχειρήσεων, στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, έγκυρες δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι το 50% των διευθυντικών στελεχών συνειδητοποιεί και δηλώνει ανοικτά ότι κάθε μέρα βρίσκεται ενώπιον ηθικών διλημάτων. Η ίδια η αγορά εδώ και τουλάχιστον μία δεκαετία, και περισσότερο, προσπαθεί να βρει το βηματισμό της, να βρει πώς μπορεί να λύσει τα διλήμματα που δημιουργούνται μέσα από την ίδια της τη λειτουργία.

Τέλος, θα πρέπει να ειπωθεί, πως ολοένα και περισσότερες μικρότερες ή μεγαλύτερες επιχειρήσεις ενσωματώνουν στην εταιρική τους κουλτούρα την έννοια της ευθύνης (accountability) - όρος ο οποίος θα έπρεπε να γίνει κατανοητός ως συνδυασμός της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, της ηθικής επιχειρηματικής συμπεριφοράς, των υπηρεσιών προς το καταναλωτικό κοινό, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της εταιρικής διακυβέρνησης, των εργασιακών σχέσεων, της ανάπτυξης της κοινότητας, των διαδικασιών διά βίου εκπαίδευσης του στελεχικού δυναμικού των επιχειρήσεων.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

- ❖ Αγιοσμυρνάκης, Βλ. (2006), “Διεθνείς οικονομικές σχέσεις”, Εκδόσεις Rosili.
- ❖ Βαμβούκας, Α., Γ. (2004), “Διεθνείς οικονομικές σχέσεις”, Εκδόσεις Μπένου.
- ❖ Γεωργίου, Δ. (1995), “Διεθνές Εμπόριο”, Εκδόσεις Σύγχρονη Εκδοτική.
- ❖ Γρηγοράκος, Θ., Γ. (2003), “Γενικές Αρχές Ελεγκτικής”, Επανεκδοση ΙΕΟΕΛ.
- ❖ ΕΚΕ - Ελληνικό Δίκτυο Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, (2009).
- ❖ Καραντώνης, Ηλ. (1995), “Διεθνείς Οικονομικές σχέσεις”, Εκδόσεις Κυριακίδη Αφοί.
- ❖ Κόγκας, Δ. (2007), “Στρατηγικό Επιχειρησιακό Περιβάλλον-Στρατηγική Διοίκηση”, έκδοση Γ. Μπένου, Αθήνα.
- ❖ Κουκοβέτσος, Ν., Μότσιος, Θ., Πουλημενάκου, Α. (2000), “Οργάνωση & Διαχείριση της επιτυχημένης υλοποίησης”, RAM, XRam Ειδική έκδοση για την ηλεκτρονική οικονομία.
- ❖ Μότσιος, Θ. (2000), “Τα μετά την Υλοποίηση & οι Βέλτιστες Πρακτικές”, RAM, XRam Ειδική έκδοση για την ηλεκτρονική οικονομία.
- ❖ Μπουραντάς, Δ., Παπαλεξανδρή, Ν. (1998), “Εισαγωγή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων”, Αθήνα, Ε. Μπένου.
- ❖ Παπαδάκης, Β. (2002), “Στρατηγική των Επιχειρήσεων”, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.
- ❖ Παπαδάκης, Β. (2002), “Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία”, 4^η Έκδοση, Αθήνα, Ε. Μπένου.
- ❖ Πολλάλης, Γιάννης Α., Γιαννακόπουλος, Διονύσης, Παπουτσής, Ιωάννης (2004). “Πληροφοριακά συστήματα επιχειρήσεων”, Σταμούλη.
- ❖ Πουρναράκης, Κ. (1996), “Διεθνή Οικονομική”, Εκδόσεις Κυριακίδη Αφοί.
- ❖ Πρωτοψάλτης, Ν., Γ. (2001), “Σύστημα Οργανώσεων Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων”, Αθήνα.

- ❖ Σπηλιωτόπουλος, Π., Επ., Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα (2001) 11^η Έκδοση.
- ❖ Τζωρτζάκης, Κ. & Τζωρτζάκη, Α. (1999), “Οργάνωση & Διοίκηση: Μάνατζμεντ Νέες Ιδέες & Τεχνικές στον 21^ο Αιώνα”, 2^η Έκδοση, Αθήνα, Rosili.
- ❖ Φάκος, Δ. (2004), “Ο Εσωτερικός Έλεγχος των Επιχειρήσεων”, Αθήνα.
- ❖ Φωλίνας, Δ. (2006), “Ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης επιχειρηματικών πόρων”, Ανίκουλα.
- ❖ Χαϊνάς, Κ. (2005), “Βασικά θέματα για τα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης επιχειρησιακών πόρων (E.R.P.)”, Γκιούρδας Β.
- ❖ Χολέβας, Γ. (1997), “Διεθνείς Εμπορικές σχέσεις – Διεθνές Εμπόριο”, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
- ❖ Χολέβας, Γ. (1995), “Οργάνωση και Διοίκηση”, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.

Ξένη Βιβλιογραφία

- ❖ Avison, David, Fitzgerald, Guy (2006). “Προηγμένα πληροφοριακά συστήματα”, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- ❖ Bairoch, P. (1993), “Economics and World History”, New York: Cambridge University Press.
- ❖ Cashmore, C., Lyall, R. (1991), “Business Information Systems and Strategies”, Prentice Hall International (UK) Ltd, UK.
- ❖ Chung, S., H., Snyder, C., A. (2000), “ERP adoption: a technological evolution approach”, International Journal of Agile Management Systems, Vol 2, No 1.
- ❖ Clarke, T. & Clegg, S. (1998), “Changing Paradigms: The Transformation of Management Knowledge for the 21st Century”, Profile Books Ltd., London.

- ❖ Evans, P. (2000) “Strategy the End to the Endgame?” (Impact of Internet economy on strategy), *Journal of Business Strategy*, Vol.21, issue 6.
- ❖ Jankowich, (2004), “Research Methods for studies and projects”, London: Macmillan Press Ltd.
- ❖ Maddison, A. (1989), “The World Economy in the Twentieth Century”, New York: Free Press.
- ❖ Maddison, A. (1995), “Monitoring the World Economy”, New York Dover Publications, Inc.
- ❖ Montana, P. & Charnov, B. (2005), “Management”, 3^η Αμερικάνικη Έκδοση, Αθήνα, Κλειδάριθμος.
- ❖ Rao, S., S. (2000), “Enterprise resource planning: business needs and technologies”, *Industrial Management & Data Systems*, Vol 100, No 2.
- ❖ Saunders, M., Lewis, P. and Thornhill, A. (2000), “Research Methods For Business Students”, London: Prentice Hall.
- ❖ Saunders, M., (2005), “Specified ways for research and analysis of data”, Prentice Hall
- ❖ Sekaran, U. (1992), “Research Methods for Business, A Skill Building Approach”. New York: John Wiles and Sons Inc.
- ❖ Senior, B. & Fleming, J. (2005), “Organizational Change”, Prentice Hall, 3rd edition, London.
- ❖ Thomson, J. & Martin, F. (2005), “Strategic Management: Awareness and Change”, Thomson Learning, 5th edition, London.
- ❖ Zikmund, W., G. (2000), “Business Research Methods”. London: Harcourt college publishers.

Διαδικτυακοί Τόποι

- ❖ Business Messenger, <http://www.grant-thorton.gr>
- ❖ Κυριακάκης, Η. (2002), “Ένα ERP σύστημα επιβάλλεται να «παρακινεί» τις επιχειρήσεις προς την κατεύθυνση επαναπροσδιορισμού της στρατηγικής τους”, http://www.plant-mamagement.gr/plant_magazine/article.asp?vol=161&articleid=12.
- ❖ “Πληροφοριακά Συστήματα Διαχείρισης ERP. Ανάγκη ολοκληρωμένων λύσεων για τη σύγχρονη βιομηχανία”, <http://www.plant-mamagement.gr/online/article.asp?&articleid=32>.